

Tweede Bestuursrapportage 2025

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Programma 1. Inwoner en Bestuur	5
1.1 Doelenbomen Inwoner en bestuur.....	5
1.2 Financieel overzicht	13
Programma 2. Altena Samenredzaam	15
2.1 Doelenbomen Altena Samenredzaam	15
2.2 Financieel overzicht	27
Programma 3. Veelzijdig Altena	33
3.1 Doelenbomen Veelzijdig Altena	33
3.2 Financieel overzicht	49
Programma 4. Duurzaam Altena	52
4.1 Doelenbomen Duurzaam Altena	52
4.2 Financieel overzicht	59
Programma 5. Bereikbaar Altena	62
5.1 Doelenbomen Bereikbaar Altena.....	62
5.2 Financieel overzicht	71
Programma 6. Financiën	73
6.1 Doelenbomen Financiën	73
6.2 Financieel overzicht	77
Investerings	85
Samenvattend overzicht	88
Bijlage 1. Overzicht mutaties lasten en baten 2025 per programma	89

Inleiding

Voor u ligt de Tweede Bestuursrapportage 2025. Hierin wordt gerapporteerd over de uitvoering van de Begroting 2025 in de periode van mei tot september 2025. Ten opzichte van de Begroting 2025 zoals op 12 november 2024 vastgesteld is sprake van een mutatie van € 707.000 voordelig.

In deze Tweede Bestuursrapportage 2025 zijn noodzakelijke bijstellingen voor tegenvallers (hogere lasten of lagere baten) en bijstellingen als gevolg van meevallers (lagere lasten of hogere baten) opgenomen. Daarnaast is sprake van administratieve wijzigingen (verschuivingen van budget tussen taakvelden of tussen programma's) die per saldo geen gevolgen voor het begrotingssaldo hebben.

De stand van zaken van de beleidsmatige uitvoering wordt weergegeven via de in de doelenbomen samengebrachte doelstellingen uit de Begroting 2025, waarbij ieder onderdeel is voorzien van een kleur die de voortgang aangeeft en een korte toelichting.

In de Tweede Bestuursrapportage 2025 is tijdelijke formatie opgenomen. Voor een aantal taken blijkt het noodzakelijk tijdelijke fte in te zetten. Voor deze fte geldt dat deze van dekking zijn voorzien; uit vacatureruimte of uit programmagelden dan wel investeringsbudgetten. Per saldo hebben deze tijdelijke fte geen effect op het begrotingssaldo. Wel is sprake van een tijdelijke toename van het aantal fte.

Als organisatie hebben we taken en opdrachten uit te voeren, waarvoor niet altijd de kennis en expertise in huis is. Er kan dan een beroep gedaan worden op inhuur of er kan tijdelijk iemand in dienst genomen worden. Daarmee neemt de basisformatie niet toe en inhuur is altijd duurder dan personeel dat in dienst is.

De raad heeft twee duidelijke boodschappen meegegeven rondom formatie en inhuur. De formatiebegroting moet in de Begroting 2026 terug naar 2024. Waarbij wij ervan uitgaan dat hoe en aan wie we deze begroting besteden aan het college en ambtelijke organisatie is, waardoor de opgave een financiële opgave is. Deze opgave is ook verwerkt in de begroting. Daarnaast moeten we de inhuur reduceren.

Om zowel de formatiebegroting te laten aansluiten op die van 2024 als ook de inhuurkosten te reduceren ondernemen we de volgende stappen:

- We zien de Begroting 2024 als een taakstellende begroting waar we financieel binnen zullen blijven met onze *vaste formatie*. We vangen dit op met kritisch beschouwing op vacatureruimte om deze waar mogelijk niet in te vullen. Daarnaast laten we bij ontstaan van een vacature de eerste maand vrijvallen (waarop uitgezonderd vacatures die ontstaan bij pensionering zodat warme overdracht kan plaatsvinden).
- De inhuur die plaatsvindt ter vervanging van vaste formatie (gedekt vanuit de formatiebegroting) kan alleen plaatsvinden binnen de financiële kaders van de formatiebegroting.
- Bij de inhuur die plaatsvindt voor tijdelijke opgaven en gedekt vanuit andere budgetten (projecten, investeringsbudgetten, specifieke uitkeringen) maken we de keuze om deze via

inhuur of tijdelijke contracten in te vullen. Daarin laten we naast de lagere kosten van tijdelijke contracten ook aspecten meewegen als aantrekken van talenten die later in vaste functies kunnen instromen, teamopbouw, binding, etc.

- In zijn algemeenheid sturen we op het reduceren van inhuur.
- De tijdelijke formatie die hiermee ontstaat buiten onze vaste formatie kan een vertekend beeld geven op de taakstellende formatiebegroting. Dit omdat deze financieel in 2026 gelijk is aan die van 2024, waarbij echter het aantal fte kan afwijken. Over deze vanuit tijdelijke opgaven gedekte tijdelijke formatie, leggen we transparant verantwoording af aan de raad in onze P&C-producten.

Op de volgende pagina's worden per programma de beleidsmatige en financiële stand van zaken beschreven. Alleen significante afwijkingen van de begroting boven € 50.000 worden nader toegelicht. De rapportage sluit af met een overzicht van nieuwe investeringsbudgetten. Tot slot volgt een samenvatting. De bijlage inzake de opvolging van de aanbevelingen uit rekenkameronderzoeken en 213a-onderzoeken ontbreekt in deze Tweede Bestuursrapportage 2025. Ter voorbereiding op de raadsbehandeling op 11 november 2025 zal het college de gemeenteraad via een nazending informeren over de actuele stand van zaken rondom de opvolging van de aanbevelingen uit de meest recent uitgevoerde rekenkameronderzoeken en 213a-onderzoeken.

Programma 1. Inwoner en Bestuur

1.1 Doelenbomen Inwoner en bestuur

	Doelstelling is behaald / Op koers om doelstelling te behalen.
	Bijsturing nodig om doelstelling te behalen.
	Nog geen actie ondernomen of forse bijsturing nodig om doelstelling te behalen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Uitnodigend bestuur en kerngericht werken				
De samenleving (inwoners, politiek, organisatie en maatschappelijke partners) werkt gezamenlijk aan maatschappelijke opgaven.	We werken verder aan een democratisch Altena waarin inwoners en maatschappelijke organisaties meedenken en meedoen. De notitie bestuurlijke vernieuwing en kerngericht werken liggen hieraan ten grondslag. In 2026 ligt de nadruk op beleidsontwikkeling en kaderstelling van inwonersparticipatie. De nog op te stellen participatieverordening is hierin een belangrijk instrument. We verankeren participatie verder in het DNA van de organisatie. We maken het concreet door onder meer scholing, inbedding in beleids- en werkprocessen en het etaleren van leerzame voorbeelden op ons participatieplatform "Aan de Slag".	Doorlopend		In 2025 hebben we de samenwerkingsafspraken met de dorpsraden binnen Altena aangescherpt, dit hebben we samen met de dorpsraden en leden van het MT in een werkgroep opgepakt, doel is om elkaar beter te vinden en verwachtingen naar elkaar helder te hebben. De samenwerkingsafspraken zijn aanvullend op de notitie 'Bestuurlijke vernieuwing in actie'. Daarnaast werken we aan een beleidsvisie op participatie en bereiden we ons voor op het realiseren van een participatieverordening die per 1 januari 2027 gereed moet zijn. Parallel hieraan lopen het college en de gemeenteraad een eigen traject om zich hierop voor te bereiden.
Burgers en bedrijven, belanghebbenden, buurten en bestuur zijn tevreden over de dienstverlening van de gemeente Altena.	We monitoren de dienstverlening op verschillende niveaus. We meten de klanttevredenheid (kwantitatief) en verzamelen feedback van inwoners (kwalitatief) om gerichte verbeteringen door te voeren en de dienstverlening passend te maken.	2024-2026		Over het eerste half jaar 2025 meten we de volgende resultaten: Meldingen Openbare Ruimte: Met een respons van 25,3% (N=709) wordt de klanttevredenheid op dit proces beoordeeld met een 6,7. Een stijging van 0,2

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
				t.o.v. 2024, mogelijk dankzij doorgevoerde verbeteringen, met gerichte aandacht voor de kwaliteit van informatie bij afhandeling van een melding. Er zijn in het eerste half jaar 5945 meldingen afgehandeld. Telefonie: Met een respons van 7,1% (N= 854) wordt de klanttevredenheid gewaardeerd met een 7,7. Deze score is gelijk gebleven t.o.v. 2024. De respons is lager dan bij het andere onderzoek, omdat de uitnodiging hiervoor per sms gaat in plaats van email. Landelijk ligt de gemiddelde respons bij sms tussen de 5 en 10%. Omdat het volume groot is zijn de resultaten representatief. De telefonische bereikbaarheid is onlangs opnieuw onder de aandacht gebracht. Website: op de website hebben we in het eerste half jaar 123 reacties ontvangen. De gemiddelde beoordeling is 3,9 (op schaal van 5). Op basis van de reacties wordt de informatievoorziening, indien mogelijk, aangepast. Dit proces is doorlopend. In het tweede half jaar starten we met het onderzoek "Huwelijken en geregistreerd partnerschap" en de afspraken aan de balie. Het leveren van diensten naar tevredenheid is het resultaat van een zorgvuldig samenspel tussen de deskundigheid en vaardigheden van medewerkers, effectieve samenwerking binnen de organisatie, en de inzet van ondersteunende systemen en processen. Binnen de organisatie wordt hier actief op ingezet.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
				Er is een heldere visie op procesmanagement ontwikkeld, en de rol van kwartiermaker is belegd om duurzame verbetering en verankering van processen te realiseren.
Sterke speler, in de regio en daarbuiten				
Er komen themateams binnen de Baronie-samenwerking.	- We dragen actief bij aan de verdere professionalisering van de samenwerking in de Baronie-regio. Dit komt voort uit de verkenning die in 2021 is gedaan naar de mogelijkheden. In onze bijdrage houden we oog voor de samenhang met de samenwerking in de regio West-Brabant (RWB) en op de schaal van de stedelijke regio Breda Tilburg (SRBT). - We maken regionale en bovenregionale samenwerkingsafspraken om aan de beschikbaarheid en de verbetering van de zorgfuncties invulling te geven. Dit komt voort uit de resolutie Norm voor Opdrachtgeverschap (NvO) van de VNG, vanuit het besef dat goede (boven)regionale samenwerking voor bepaalde zorgfuncties	2023-2026 2023-2025		- We leveren onze bijdrage aan de doorontwikkeling van de Baronie-samenwerking. De burgemeester van Altena is bestuurlijk opdrachtgever van het proces van versterking van de samenwerking in de Baronie. In Q2 en Q3 is/wordt gewerkt aan de besluitvorming in de deelnemende gemeenten t.a.v. de samenwerkingsvorm (Gemeenschappelijke Regeling) en de inhoud van de samenwerking (Kernagenda). Beide documenten worden in december 2025 vastgesteld. De collectieve thema's waarmee gestart wordt, zijn bepaald. Dit zijn wonen, mobiliteit, bedrijventerreinen, duurzaamheid en – onder voorbehoud - veiligheid. De verschuiving van taken tussen samenwerkingsverbanden wordt hierin meegenomen. Deze verschuiving hangt samen met de focus van het Rijk op daily urban system- niveau bij het maken van regionale afspraken. - In het kader van het opdrachtgeverschap voor zorgfuncties in de jeugdzorg, zijn meerdere inkoopopdrachten en inkoopdocumenten afgerond. Voor vrijwel alle zorgvormen starten nog dit jaar of begin aankomend jaar inkooptrajecten. Naast het inkopen wordt intensief samengewerkt aan ontwikkelopgaven die voortkomen uit de Regiovisie WBO Jeugd.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	nodig is. In de Baronie blijven wij actief samenwerken en ons aandeel leveren aan de opgave voor het opvangen en huisvesten van Oekraïense ontheemden, asielzoekers en statushouders. Met elkaar gaan we kijken naar bijbehorende thema's als structurele huisvesting, onderwijs, zorg en werk en inkomen.			Door de grote ambtelijke capaciteit die nodig is voor de inkooptrajecten, zijn er opnieuw prioriteiten gesteld in de inhoudelijke ontwikkelopgaven. Mede daardoor is de ontwikkeling van een nieuwe Gemeenschappelijke Regeling voor de jeugdhulpregio uitgesteld. . We werken actief in Baronie verband samen op de doelgroepen Oekraïne, asiel en statushouders. We dragen er ook in Altena met elkaar zorg voor dat we taakstellingen realiseren of elkaar ondersteunen bij een hulpvraag. We hebben geïnventariseerd waar we in 2025 aan willen werken en welke gemeente hierin de voortrekkersrol pakt.
Actieve bijdrage in de Regio West-Brabant (RWB).	- De samenwerking in de RWB is belangrijk voor het realiseren van onze inhoudelijke doelen op het gebied van economie, arbeidsmarkt, mobiliteit en ruimte. Bestuurlijk zijn we de komende periode vertegenwoordigd in het Strategisch Beraad (portefeuille economische sector High Tech Maintenance). Daarnaast leveren we een bijdrage aan de speerpunten mobiliteit, circulaire economie en vitaal buitengebied. Dit alles ondersteund door betrokkenheid in ambtelijke overleggen en werkgroepen. Verder zijn we betrokken bij het aanbrengen van de focus in de samenwerking van de RWB. - Het actieprogramma van de RWB wordt nog herijkt voor de periode 2023-2027. We zijn	2023-2026		De focus van de samenwerking van de colleges van de 16 gemeenten in Regio West-Brabant (RWB), ligt op de <i>nieuwe</i> economie. In aanvulling op de actuele ruimtelijke-economische thema's, die worden behartigd door SRBT/Baronie. De focus op de <i>nieuwe</i> economie omvat de programma's: - Circulaire regio - Plantaardige regio - Innovatieve regio. Een samenwerking tussen overheid, onderwijs en ondernemers hierin is noodzakelijk. Met de nieuwe regionale economische agenda kiezen we positie richting de provincies, het Rijk en Europa. Vanuit de kopgroep Vitaal buitengebied geeft Altena actief medesturing. De bestuurlijke ambities in RWB verband zijn vastgelegd in de Strategische Agenda en de

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	betrokken bij de keuzes die daarin gemaakt worden.			begroting 2025. Het RWB Werkplan Nieuwe Economie 2025-2026 is een operationele uitwerking van de Strategische Agenda en vormt het eerste deel van het actieprogramma 2024-2028 "West-Brabant in transitie naar een nieuwe economie." Het RWB Werkplan Nieuwe Economie 2025-2026 is op 26 maart 2025 vastgesteld door het Strategisch Beraad van de RWB. Momenteel vindt ambtelijk overleg plaats met het strategische team van de RWB op welke wijze onze lokale doelen zo goed mogelijk kunnen worden belegd in het Werkplan van de RWB. Het Convenant voor de Regiodeal "West-Brabants Welvaren" is op 26 september 2024 getekend. We zijn betrokken bij de uitvoering en aanvraag vanuit de programma's Circulair Voedselsysteem en Vitaliteit met verschillende projecten die hiermee een extra (financiële) impuls krijgen. De indiening van de subsidiebeschikking op regionaal niveau en daarmee het daadwerkelijk verkrijgen van middelen voor de projecten in Altena is afgerond. Verdere toelichting in programma 2 en programma 4.
Verstedelijkingsakkoord	In het najaar van 2022 is de met de gemeenten in de regio Breda – Tilburg opgestelde verstedelijkingsstrategie vastgesteld. De inhoud van deze strategie is verwerkt in de reeds vastgestelde en ondertekende 'woondeal'. In deze 'woondeal' maken we in 2023 op regionale schaal met de provincie afspraken over woningbouw. Verder wordt de verstedelijkingsstrategie uitgewerkt in een ontwikkelstrategie die aan de gemeenteraden voor een procedure van wensen en bedenkingen zal worden aangeboden.	Afgerond		Afgerond.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
We delen kennis en ervaring met vergelijkbare gemeenten	Wij nemen actief deel in de landelijke netwerken, zoals P10, M50, J42 en VNG. Daar maken we gebruik van de kennis en ervaring van anderen, maar brengen we ook in wat we in Altena leren en ontwikkelen.	2023-2026		Aan de diverse bijeenkomsten wordt doorlopend deelgenomen. Gemeente Altena neemt namens de jeugdhulpregio deel aan het VNG-netwerk van jeugdhulpregio's.
Veiligheid, ondermijning en drugscriminaliteit				
Altena is een veilige plek om te wonen, te werken en deel te nemen aan het maatschappelijke leven.	• Uitrollen buurtpreventieteams kernen • Versterken gemeentelijke crisisorganisatie	2022-2026		• In 2022 is Prevention Solutions in opdracht van de gemeente Altena begonnen met een pilot voor buurtpreventieteams in 2 kernen, wat in 2023 na een geslaagde pilot verder gegroeid is naar 5 kernen: Werkendam, Andel, Almkerk, Sleeuwijk en Hank. In de afgelopen jaren is ingezet op trainingen (van de surveillerende teams en de beheerders/deelnemers van Whatsappgroepen) en deelname aan evenementen en acties (Boef in de Wijk, Havendag Werkendam, etc.). Verder wordt gewerkt aan een verbeterde informatiedeling (AVG-proof) middels de opgerichte werkgroep informatie en wordt met werkgroep sociale media bekeken op welke wijze dit een consequentere rol kan hebben binnen de buurtpreventie (zowel voor het delen van informatie als voor preventieve tips en tricks). • Er is voortgebouwd op de ingezette lijn om de gemeentelijke crisisorganisatie toekomstbestendig en slagvaardig te maken. Een belangrijke stap hierin was het aanbrengen van een duidelijke scheiding tussen <i>gemeentelijke crisisbeheersing</i> en <i>bevolkingszorg</i>, vastgelegd in een geactualiseerd werkproces. Hiermee is meer

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
				helderheid gecreëerd in scenario's, taken, rollen en verantwoordelijkheden. • Ter bevordering van bewustwording en herkenbaarheid wordt het onderscheid tussen gemeentelijke crisisbeheersing en bevolkingszorg toegelicht middels een presentatie aan de afdelingen. • De vakbekwaamheid van sleutelfunctionarissen binnen bevolkingszorg op peil door een actieve deelname aan opleidingen en trainingen van Veiligheidsregio Midden- en West- Brabant. Voor de directie en het college zijn voor 2025 en 2026 eveneens vakbekwaamheidsactiviteiten voorzien, gericht op het versterken van bestuurlijke en ambtelijke paraatheid. Tot slot wordt toegewerkt naar een integrale oefening in 2026, waarin samenwerking en afstemming wordt getest en geëvalueerd.
Er komt een stevige aanpak op het gebied van ondermijning.	Inbedden Brabantse Norm Weerbare Overheid	Afgerond		Afgerond.
Acute en niet-acute zorg voor de doelgroep 0 – 100+ jaar verbeterd.	• Verkenning invulling regionaal crisisinterventieteam. • Conceptvorm crisisinterventieteam bekend.	2024-2025		In het regionale bestuurlijk overleg Geweld in Afhankelijkheidsrelaties (GIA) is een akkoord gegeven op het ontwikkelen van een regionaal Crisis Interventie Team, welke onder het Meldpunt Crisis Zorg komt te vallen (eigenaarschap van Veilig Thuis). Een vijftal crisisdiensten werken per 1 juli samen om alle crisissen van inwoners te beteugelen en alle expertises te bundelen. Zij zijn 24/7 aanspreekbaar en inzetbaar, voor alle inwoners in de leeftijd tussen 0-100 jaar. Per 1 juli is het Crisis Interventie Team gestart in een learning by doing- fase, voor de gehele regio. De inzet wordt gemonitord en eventueel bijgestuurd.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
We leggen meer focus op de mogelijkheden, maar ook op de gevaren van digitale veiligheid.	Opstellen actieplan 'digitale veiligheid en maatschappelijke onrust'	2024-2025		Op 8 april 2025 heeft het college het Actieplan Digitale Veiligheid en Maatschappelijke onrust gemeente Altena 2024-2026 vastgesteld en de gemeenteraad hierover geïnformeerd. Digitale veiligheid en Maatschappelijke onrust is één van de vier thema's van het veiligheidsbeleid 2023-2026 gemeente Altena. Altena wil inwoners bewuster maken van de digitale gevaren zoals digitale oplichting en diefstal en hen weerbaarder maken.

1.2 Financieel overzicht

(bedragen in €)	2025	2026	2027	2028	2029
Bijstellingen					
Bijstelling raming opbrengst grondverkoop	306 N	-	-	-	-
Meicirculaire 2025	161 N	8 N	-	2 N	-
Mobiliteitsverband voormalig personeel	128 N	-	-	-	-
Bijstelling salarislasten raad	76 N	76 N	76 N	76 N	76 N
Dwangsommen	215 V	-	-	-	-
Bijstelling baten rijbewijzen	84 V	84 V	84 V	84 V	84 V
Bijstelling deelnemersbijdrage RWB	54 V	29 V	30 V	34 V	37 V
Bijstelling deelnemersbijdrage VRMWB	47 V	14 V	4 N	26 N	96 N
Overheveling tussen programma's					
Raadsonderzoek Nieuwe Banne	50 N	-	-	-	-
Diverse mutaties < 50.000	205 N	140 N	157 N	156 N	204 N
Totaal mutaties baten en lasten	526 N	98 N	123 N	142 N	255 N
Mutaties reserves					
Geen mutaties	-	-	-	-	-
Totaal mutaties reserves	-	-	-	-	-
Totaal programma 1. Inwoner en Bestuur	526 N	98 N	123 N	142 N	255 N

Toelichting op de mutaties

Bijstelling raming opbrengst grondverkoop

De raming van de opbrengst uit grondverkoop is op basis van de realisatie in de afgelopen jaren verhoogd. In 2025 is sprake van minder grondverkoop dan waarmee rekening is gehouden. De opbrengstraming wordt daarom verlaagd.

Meicirculaire 2025

Vanuit de Meicirculaire 2025 zijn middelen ontvangen voor de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit., die beoogt de adreskwaliteit in de Basisregistratie Personen (BRP) te verbeteren. Deze baten zijn verwerkt op programma 6a (zie ook de raadsinformatiebrief van 27 juni 2025). Op programma 1 worden de lasten voor deze taak geraamd.

Mobiliteitsverband voormalig personeel

In verband met de kosten van een mobiliteitsverband van voormalig personeel is in 2025 sprake van hogere kosten. Omdat het personeel betreft dat voor 1 januari 2019 in dienst getreden is kunnen de kosten ten laste van de reserve frictiekosten worden gedekt (zie programma 6b).

Bijstelling salarislasten raad

Het budget voor salarislasten wordt op basis van de realisatie bijgesteld. De hogere realisatie is onder andere het gevolg van de arbeidsongeschiktheidsvoorziening raadsleden.

Dwangsommen

In 2025 is sprake van een verhoging van het aantal opgelegde en geïnde dwangsommen. De raming van de baten wordt op basis hiervan voor 2025 verhoogd.

Bijstelling baten rijbewijzen

Analyse van de opbrengsten over de afgelopen vijf jaar en de cijfers tot nu toe geven een trend aan van stijgende baten uit de verstrekking van rijbewijzen. Op basis hiervan worden de geraamde baten naar boven bijgesteld.

Bijstelling deelnemersbijdrage Regio West-Brabant (RWB)

In 2025 wordt de uitkering van het jaarresultaat van de RWB over 2024 ontvangen. Vanaf 2026 is sprake van een aanpassing van de deelnemersbijdrage aan de RWB op basis van de nieuwe begroting RWB 2026-2029.

Bijstelling deelnemersbijdrage Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB)

Op 2 juli 2025 heeft de Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant (VRMWB) de begroting vastgesteld. Daarna is naar voren gekomen dat in eerdere jaren een verkeerde indexatie toegepast is. Daardoor is de bijdrage van de Veiligheidsregio deelnemende gemeenten in de jaren 2023 tot en met 2025 te hoog geweest en is deze voor de jaren 2026 en verder te laag geraamd. Het Algemeen Bestuur van de VRMWB heeft daarom besloten om de begroting voor 2026 aan te passen via een begrotingswijziging. Voor de gemeente Altena betekent dit dat de bijdrage verandert (Collegebesluit d.d. 9 september 2025).

Overheveling tussen programma's

Raadsonderzoek Nieuwe Banne. Conform het raadsbesluit van 1 juli 2025 vindt een raadsonderzoek plaats naar Nieuwe Banne. De kosten komen ten laste van het budget onvoorzien (zie ook programma 6).

Programma 2. Altena Samenredzaam

2.1 Doelenbomen Altena Samenredzaam

	Doelstelling is behaald / Op koers om doelstelling te behalen.
	Bijsturing nodig om doelstelling te behalen.
	Nog geen actie ondernomen of forse bijsturing nodig om doelstelling te behalen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Sociaal domein				
We werken informatie-gestuurd. We monitoren en evalueren op basis van data de impact van ons beleid en hebben daarbij een passend instrument waarmee zowel de raad als de gemeentelijke organisatie kunnen sturen binnen het sociaal domein.	- We leveren frequente rapportages op aan de stakeholders, zodat er bij het constateren van afwijkingen en bijzonderheden kan worden besloten aan welke knoppen gedraaid moet worden. - We leveren een scherpe analyse die niet eenmalig is, maar een continue activiteit. - We intensiveren ons partnerschap met regiogemeenten, externe verwijzers zoals artsen en jeugdbeschermers, en zorgaanbieders. - We benchmarken onze gegevens met de andere omliggende gemeenten en de P10 en M50 gemeenten.	2025-2026		In de raadsmonitor voor het sociaal domein zijn de vier genoemde thema's van het integrale sociaal domein verweven, welke wij met de raad hebben besproken: Werk & Inkomen, Jeugdhulp, Wmo. Voor het thema Alcohol & Drugs is er nog geen bijgewerkte data beschikbaar vanuit onze externe bron op het moment van samenstellen van deze monitor. De overige door de raad gewenste inzichten wenst zijn, daar waar er data over beschikbaar is, verwerkt in de monitor. De monitor over geheel 2024 is in Q2 aangeleverd.
Door middel van een inwonersbudget (vervolgtraject Maatschappelijke Agenda) willen we de samenwerking tussen de inwoners en de gemeente versterken. Dit	We geven in 2025 geen uitvoering aan het inwonersbudget maar onderzoeken dat jaar of en hoe we het inwonersbudget vanuit bestaande middelen kunnen financieren.	2025		Gezien de gemeenteraad het belang van het inwonersbudget onderschreef, zijn we in 2025 gestart met een nieuwe ronde. Van de afgelopen 2 jaar hebben we verbeterpunten meegenomen om zo

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
experiment omtrent burgerparticipatie gaat om vertrouwen, eigenaarschap, regie, gelijkwaardigheid en transparantie.				meer inwoners te bereiken en het proces te versimpelen. Daarnaast zijn we bezig met een doorontwikkeling van het inwonersbudget naar een burgerbegroting.
Bestaanszekerheid				
We proberen financiële problemen bij onze inwoners te voorkomen. We pakken schuldenproblematiek vroegtijdig aan en we voorkomen dat een inwoner terugvalt en opnieuw schulden maakt.	• We verbeteren de toeleiding van inwoners naar passende ondersteuning, we zetten activiteiten op om financiële vaardigheden van inwoners te ontwikkelen en zetten in op interne (afdelingen gemeente) en externe (partijen) signalering van financiële problemen. • We ontwikkelen Vroeg Eropaf en de inzet van ervaringsdeskundigen verder door en we verbeteren de ketensamenwerking en de monitoring van casussen. • We zetten in op het verbeteren van financiële vaardigheden van inwoners tijdens een hulpverleningstraject en bieden goede nazorg.	2025 - 2027		• Per 2025 staat meer aandacht voor budgetcoaching en persoonlijke aandacht voor de cliënt centraal. In samenwerking met onze partners Surplus en de Kredietbank Nederland voeren we gerichte gesprekken over het verder versterken van de ondersteuning aan inwoners met (problematische) schulden gedurende het gehele traject. De inzet sluit aan bij het vastgestelde programma Bestaanszekerheid, waarin het versterken van de financiële weerbaarheid van inwoners centraal staat. • Vroeg Eropaf hebben we in 2024 anders ingericht door effectiever gebruik te maken van huisbezoeken en meer in te zetten op telefonische contactmomenten.
Zoveel mogelijk inwoners doen mee in de samenleving en doen dit bij voorkeur via betaald werk. We ondersteunen onze inwoners bij het vinden en behouden van betaald werk.	• We geven uitvoering aan de samenwerkingsovereenkomst tussen MidZuid en de gemeente Altena. • We sluiten meer aan bij de samenwerking in de arbeidsmarktregio West-Brabant waar de gemeente Altena toe behoort. • Met de vier Dongemond-gemeenten werken we verder aan de doorontwikkeling van MidZuid en vervolgen we het proces over de strategische visie van MidZuid.	2025-2030		Het regionaal Werkcentrum West-Brabant is op 1 januari digitaal van start gegaan. 2025 is een transitiejaar om te komen tot uniforme dienstverlening aan werkgevers, werkzoekenden en werkenden. In 2025 wordt besloten hoe en waar de dienstverlening plaats zal vinden. Hierbij is het streven dat deze zo laagdrempelig en zo bereikbaar mogelijk plaats zal vinden. Het proces om te komen tot een strategische visie voor MidZuid is eind 2024 gestart. Er worden

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
				verschillende scenario's uitgewerkt welke taken MidZuid in de toekomst kan uitvoeren voor de gemeenten. De planning om tot een keuze te komen voor een scenario is nog dit jaar. Der ervaringen die we hebben opgedaan in de samenwerking met MidZuid op basis van de samenwerkingsovereenkomst nemen we mee in de strategisch visie op MidZuid.
We bereiken een groter deel van de inwoners die gebruik mogen maken van minimaregelingen.	• We sluiten zoveel mogelijk aan bij het welzijnswerk. Deze inzet loopt gelijk op en wordt afgestemd met de ontmoetingsplekken Sociale basis, waarbij we de personele en financiële inzet zo effectief mogelijk inzetten. Hierbij zal ook aandacht zijn voor het aansluiten bij bestaande activiteiten in de kern. Ondersteuning vanuit de GGZ en ervaringsdeskundigen wordt meegenomen. • Vernieuwd minimabeleid wordt voorbereid voor vaststelling.	2025		Vanuit de GALA-middelen hebben we een deel van de bestaande ontmoetingsplekken versterkt en de ontmoetingsplekken uitgebreid. In de ontmoetingsplekken wordt gewerkt met ervaringsdeskundigen. Het doel van de ontmoetingsplekken is om inwoners bij elkaar te brengen. Onderwerpen bespreekbaar te maken en samen een netwerk op te bouwen waarbij gelijkwaardigheid en steun belangrijk zijn. Inwoners kunnen elkaar helpen met de vragen die ze hebben en samen optrekken als iets lastig is. De aanwezige begeleiding/ervaringsdeskundigen kunnen daarbij ondersteunen. Voor vragen die ze zelf niet kunnen beantwoorden, weten de professionals of ervaringsdeskundigen van de ontmoetingsplekken met wie geschakeld kan worden. • Minimaregelingen worden herzien. Daarbij wordt rekening gehouden met de wijzigingen vanuit de Participatiewet in balans.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
We maken de Wmo toekomstbestendig	- We onderzoeken hoe we innovatie (zowel inhoudelijk als financieel) in kunnen zetten in de uitvoering van de Wmo. - We gaan de mogelijkheden onderzoeken om meer algemene voorzieningen in te richten (zoals een scootmobiel- en/of rolstoelpool, niet-geïndiceerde dagbesteding in de kernen	2025 2025		- Op het gebied van huishoudelijke ondersteuning en de start van het pilotproject Reablement zijn we in gesprek met partijen. De gesprekken gaan over de inzet van ergotherapeuten in alle ADG-gemeenten. Verwachte start van de pilot Q4 2025. - In 2025 onderzoeken we de mogelijkheden om begeleiding op een andere manier vorm te geven. Hierbij gaan we uit van wat inwoners nog zelf kunnen en hoe we dat kunnen versterken. Bijvoorbeeld door ontmoetingsplekken en niet-geïndiceerde dagbesteding in de kernen te hebben. Inwoners kunnen elkaar daar vinden en met minimale ondersteuning deel blijven nemen aan het maatschappelijke leven. Dit betekent dat we meer in gaan zetten op niet-geïndiceerde dagbesteding; die door inwoners zelf opgezet en begeleid kan worden. Daarnaast gaan we in gesprek met de kernen om te onderzoeken hoe we de geïndiceerde dagbesteding anders in kunnen kopen. Bijvoorbeeld door dit door de kern zelf te laten doen. Zij kunnen dan afspraken maken met een aanbieder en meer gericht op de kern inkopen. Uiteraard is dit niet voor iedereen een geschikte oplossing en dus ook de maatwerkvoorziening blijft beschikbaar. - We gaan een pilot deel-scootmobielen starten in Q4 2025. We gaan bij twee complexen, waar veel gebruik gemaakt wordt van scootmobielen, deel-scootmobielen neer zetten.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Kansengelijkheid				
Jeugdigen in Altena groeien zo gezond, kansrijk en zo gewoon mogelijk op.	We borgen de initiatieven en acties uit het preventief jeugdbeleid in de samenleving. De komende twee jaar ligt de focus op: • <i>Mentale weerbaarheid.</i> We zetten in op het bieden van kortdurende hulpverlening. De consulent kortdurende ondersteuning biedt vrij toegankelijke kortdurende ondersteuning in de vorm van een aantal gesprekken aan jongeren en / of ouders die een hulpvraag hebben. • <i>Opvoedondersteuning.</i> We nemen deel aan de landelijke campagne Kansrijke Start. We vormen een lokale coalitie rondom het thema Kansrijke Start. We investeren in de preventieve interventies Voorzorg en Stevig Ouderschap, trajecten die zorg biedt aan kwetsbare (toekomstige) ouders met een minder makkelijke start. We continueren de pilot Buurtgezinnen, een preventieve interventie waarin hulpgezinnen gekoppeld worden aan steungezinnen. • <i>Vrijtijdsbesteding.</i> We gaan aan de slag met het creëren van ontmoetingspunten voor jongeren. In 2024 zijn twee extra mobiele jongerenontmoetingsplekken aangeschaft. Er wordt gewerkt aan het plaatsen van beide units, zodat hier in 2025 gebruik van gemaakt kan worden. Daarnaast worden elk jaar door het jongerenwerk activiteiten georganiseerd	2025-2026		De meeste activiteiten en samenwerkingen op het gebied van jeugd en preventie worden voortgezet zoals eerder ingezet. We blijven kortdurende ondersteuning bieden via spreekuren bij huisartsen en op het gemeentehuis. Jongeren en/of ouders kunnen hier terecht met hulpvragen. We blijven investeren in de preventieve voorzieningen Stevig Ouderschap en Voorzorg, en continueren de samenwerking met stichting Buurtgezinnen. De proefperiode van één jaar met stichting Babyspullen is gestart. In de Proof of Concept met het Stevig Lokaal Team Jeugd is door de deelnemende organisaties voor het eerst collectie aanbod ontwikkeld: een vrij toegankelijke groepscursus voor ouders over omgaan met moeilijk pubergedrag. De lokale coalitie Kansrijke Start blijft actief. In samenwerking met het kernteam wordt verder gewerkt aan de doelstellingen binnen de drie centrale thema's: het herkennen van kwetsbare situaties, het versterken van samenwerking, en het vergroten van de zichtbaarheid van voorzieningen en interventies voor (aanstaande) ouders. Dit jaar is er voor de tweede keer een bijeenkomst georganiseerd voor de lokale coalitie waarin deze drie thema's centraal hebben gestaan. De jongerenwerkers organiseren het gehele jaar door activiteiten voor de jongeren in het kader van ontmoeting en verbinding. Het plaatsen van de jongerenontmoetingsplekken (JOP's) loopt. Er zijn twee geschikte locaties geselecteerd. Er worden

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	voor verschillende doelgroepen waarin ontmoeting en talentontwikkeling centraal staan.			momenteel stappen ondernomen om tot daadwerkelijke plaatsing van de JOP's op deze locaties te komen.
Jeugdigen in Altena krijgen de juiste en beste hulp, zo dichtbij mogelijk.	De komende jaren implementeren we de vastgestelde regiovisie op jeugdhulp in WBO, de landelijke Norm voor Opdrachtgeverschap Jeugd en de Hervormingsagenda Jeugd. Daarvoor gaan we het volgende doen: • We maken regionale afspraken over een gezamenlijke strategie om de visie en landelijke convenanten te implementeren • We richten een gemeenschappelijke regeling op, waarin we als regio samen de jeugdzorg zorgvuldig organiseren en professionaliseren • Met de Proof of Concept verwachten we een intensievere manier van samenwerken tussen de sociale basis, gemeentelijk sociaal domein en de jeugdhulpaanbieders, zodat meer ondersteuning binnen de sociale basis en het voorveld preventief geboden kan worden. Hierdoor blijft intensievere hulp beschikbaar voor inwoners die dat écht nodig hebben. De Proof of Concept zal plaatsvinden in de kernen Hank en Wijk en Aalburg en zal een select aantal ondersteuningsvragen gaan oppakken voor huishoudens met een jeugdige. Ook de veelvoorkomende vormen van jeugdhulp die voorheen niet vrij toegankelijk waren, worden opgenomen binnen de Proof of Concept. Dit gaat om het	2025-2026		Op basis van de Regiovisie WBO Jeugd zijn een strategieplan, regionale inkoopstrategie en diverse inkoopopdrachten vastgesteld. De rest van 2025 en 2026 staan in teken van inkoopprocedures en implementatie. De ingangsdatum van de overeenkomsten is 1 januari 2027. De focus ligt op het vertalen van de visie en de landelijke akkoorden naar inkoopafspraken. Andere middelen om de visie mee tot uitvoering te brengen (zoals invoeren van andere werkwijzen binnen de gemeente, campagnes en inhoudelijke projecten) lopen achter door de grote capaciteitsvraag voor de inkooptrajecten. • Het inrichten van de gemeenschappelijke regeling is getemporeerd. Door beperkte tijd en capaciteit is het niet haalbaar om zowel de inkoopstrategie als inrichting van de GR tegelijkertijd zorgvuldig uit te voeren. Er is nog geen nieuwe planning opgeleverd. • De proof of concept Stevig lokaal team (SLT) in Wijk en Aalburg en Hank heeft een goede start gemaakt. De teams weten bijna alle nieuwe hulpvragen van gezinnen in de twee dorpskernen zelfstandig te beantwoorden. De POC geeft veel inzicht in hoe we gezamenlijk de samenwerking kunnen verbeteren. Hier is ook ruimte voor tijdens deze periode van samen leren en ontwikkelen. Zo is direct een aanpassing

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	versterken van de weerbaarheid, vraagstukken voor relatie en scheiding, veiligheidsvraagstukken, ontwikkeling en opvoeding en mentale gezondheid. Ook wordt ondersteuning zoveel als mogelijk collectief aangeboden, zoals een cursus 'hoe om te gaan met een scheiding'. Het doel voor de POC is om samen met stakeholders te beproeven in de praktijk wat werkt en wat niet, zodat de lering kan worden gebruikt om in 2027 toe te passen voor de inrichting van een Stevig Lokaal Team. Het doel van deze beweging is om te zorgen voor een meer preventieve, effectieve en efficiënte uitvoering en coördinatie van de (jeugd)hulp. • We onderzoeken waar de landelijke Hervormingsagenda Jeugd vraagt om nieuw of aangepast beleid in Altena, en leggen als dat nodig is beleidsvoorstellen voor.			doorgevoerd in de werkwijze van de praktijkondersteuners jeugd bij de huisartsen, waardoor inwoners minder vaak opnieuw hun verhaal hoeven te doen. Professionals geven aan dat ze veel beter zicht hebben op welke voorzieningen de gemeente en andere hulporganisaties te bieden hebben. Het eerste collectieve aanbod voor opvoedondersteuning is van start gegaan. Het is nog te vroeg om effecten op verwijzingen naar specialistische hulp te zien. • Een onderzoek naar wat de Hervormingsagenda Jeugd vraagt aan beleidsaanpassing in gemeente Altena is nog niet gedaan. Er is niet voldoende capaciteit voor uitvoering van alle ambities uit het preventief jeugdbeleid, regiovisie jeugd, inkoopstrategie en landelijke akkoorden.
Actieve bijdrage aan Jeugdhulpregio WBO conform regiovisie en strategieplan	• De gemeenten Altena, Breda, Drimmelen, Geertruidenberg en Oosterhout hebben zich in de Regio West-Brabant Oost (WBO) regionaal verbonden om gezamenlijk de niet vrij toegankelijke jeugdhulp in te kopen. In opdracht van deze vijf gemeenten voert Team WBO taken rondom de Inkoop- en Contractmanagement jeugdhulp (inkoop van niet vrij toegankelijke jeugdhulp, contractbeheer, voortgangsgesprekken, verantwoording en facturatie (monitoring))	2025-2030		• We leveren ambtelijke capaciteit in de regionale programmaorganisatie. Beleidsontwikkeling, inkooptrajecten en kwaliteitsbewaking gebeurt in regionale samenwerking. Er zijn afspraken gemaakt over de (tijdelijke) uitbreiding van de inzet gezien de orde van grootte van de opgaven. Voor 2025 wordt dit opgevangen met tijdelijke inhuur.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	voor de regio WBO uit. Team WBO heeft ook de taak om samen met de lokale gemeenten en jeugdhulpaanbieders de jeugdhulp af te bakenen en kwalitatief door te ontwikkelen. De verlening van hulp gaat niet via Regio WBO, maar vormt een driehoek tussen gemeente, jeugdhulpaanbieder en inwoner.			Er worden in 2025 acht gebieden van jeugdhulp ingekocht. Voor drie taakgebieden zijn de inkoopdocumenten in Q2 afgerond, en is de aanbesteding gestart. In Q3 en Q4 werken we aan de inkoopdocumenten van de overige vijf taakgebieden. We zetten extra in op het ontwikkelen van goede plannen voor Zorg in Onderwijs, zodat de zorg voor onze jeugdigen op scholen buiten West-Brabant goed georganiseerd wordt.
	In 2025 vinden de voorbereidingen plaats om tot een gemeenschappelijke regeling (GR) te komen die de dienstverleningsovereenkomst (DVO) waar nu samenwerkingsafspraken in zijn opgenomen moet gaan vervangen. In 2025 zal ook een formeel zienswijzetraject met de gemeenteraad worden doorlopen om tot een GR te komen.			Het inrichten van de gemeenschappelijke regeling is getemporeerd.
Gezond leven				
We streven ernaar het toonbeeld te zijn van een vitale plattelandsgemeente met gezonde en gelukkige inwoners. Iedere inwoner moet de kans krijgen om gezond en gelukkig oud te worden, waarbij zij zelf de regie hebben over hun fysieke, mentale en sociale uitdagingen. Om dit te realiseren richten we ons op een gezond lichaam, gezonde geest en een gezonde leefomgeving. Als gemeente willen we zelf het goede voorbeeld geven op het gebied van vitaliteit. Dit doen we door gezonde keuzes te integreren in ons beleid en onze	- We geven uitvoering aan het Gezond en Actief Leven Akkoord en het beleidskader en uitvoeringsplan Vitaal Leven. Hiermee geven we ook uitvoering aan het sportakkoord, de aanpak Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO), plan van aanpak vitale jeugd en meerjarenplan dementie 2024-2026. - We geven uitvoering aan de 5 ketenaanpakken zoals genoemd in het GALA, te weten Kansrijke Start, Valpreventie, Welzijn op Recept, Kind naar Gezonder Gewicht en de Gecombineerde	2025-2026 2025		Er wordt uitvoering gegeven aan de ketenaanpakken Kansrijke Start, Valpreventie en Welzijn op Recept. Met Kansrijke Start bouwen we voort aan de lokale coalitie. Voor Welzijn op Recept zijn we bezig met het versterken van de verbinding tussen medisch en sociaal domein. Er is een start gemaakt met de uitrol van de ketenaanpakken KNGG en GLI. Hiervoor wordt lokaal voornamelijk geïnvesteerd in het netwerk. Regionaal wordt afgestemd hoe de IZA-middelen kunnen worden ingezet voor deze ketenaanpakken.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
werkwijze, en door onze eigen medewerkers te stimuleren om actief en gezond te leven. Het programma Vitaliteit heeft vijf strategische doelen: 1. Gezondheid staat centraal in onze fysieke en sociale leefomgeving 2. We zetten in op het versterken van de sociale basis 3. We zetten in op preventie en gezonde leefstijl 4. We stimuleren jong en oud om meer te sporten en te bewegen 5. We staan samen voor een vitale plattelandsgemeente	Leefstijlinterventie (voor volwassenen). Waar nodig werken we de ketenaanpakken verder uit. • We geven uitvoering aan projecten en initiatieven die bijdragen aan het verbeteren van de vitaliteit van onze inwoners, waaronder interventies gericht op mentale gezondheid, terugdringen van middelengebruik, rookvrije generatie en het bevorderen van een gezonde leefstijl (waaronder gezonde voeding). • We gebruiken bestaande ontmoetingsplekken om de inwoners zo laagdrempelig mogelijk te ondersteunen en te stimuleren bij een gezond leven. Dit doen we bijvoorbeeld door bezoekers van ontmoetingsplekken aan te moedigen om bewegingsactiviteiten, zoals valpreventie en deelname aan sportverenigingen, te ondernemen. Om zelfredzaamheid van inwoners te versterken zetten we daar waar kan vrijwillige ouderenadviseurs en een welzijnscoach in. • We besteden aandacht aan mentale gezondheid van de jeugd. Hierbij betrekken we maatschappelijke partners, waaronder de	2025 2025 2025		• In de eerste helft van 2025 hebben we vanuit de OKO-aanpak twee ouderavonden georganiseerd (17 februari over het puberbrein; 3 juni over drugs). Verder is er een gezamenlijke activiteitenkalender opgesteld met activiteiten voor jongeren of gezinnen aangeboden door het jongerenwerk, de buurtsportcoaches en OKO. We hebben een bootcamp voor gezinnen georganiseerd in mei. In het kader van een Rookvrije Generatie zijn we in gesprek geweest met tennisverenigingen, dorpshuizen en het team HR (t.b.v. het gemeentehuis) als stap om te komen tot een Rookvrije Generatie. • Er zijn 3 kick-off bijeenkomsten geweest om het platform Actief in Altena te promoten en tegelijkertijd in gesprek te gaan met verenigingen over ontmoeting en beweging. Dit waren goede bijeenkomsten, waar een aantal verenigingen hebben aangegeven ontmoeting en beweging ook mogelijk te maken voor inwoners met een lichamelijke of mentale beperking (uniek sporten). Daarnaast verwijzen we zoveel mogelijk door naar beweegaanbod, zoals na afloop van de training Vallen Verleden Tijd (valpreventie). • We hebben met GGZ Breburg afspraken over de inzet van preventie in de gemeente. Het aanbod sluit zo veel mogelijk aan bij de vragen die er zijn

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	scholen. Daarnaast ondersteunen we kwetsbare inwoners, o.a. vanuit de Hartenbrigade, via het KIEM-uur. • Samen met netwerkpartners en de gemeenschap initiëren we projecten rondom dementie. • We geven vorm aan een digitaal platform (Actief in Altena) waarop inwoners ons sport- en beweegaanbod kunnen vinden. • We geven uitvoering aan het uitvoeringsplan Vitaal Platteland met daarin verder onderzoek naar en ontwikkeling van een netwerk van vitaliteitcentra, de Regio Deal Brede Welvaart, implementatie van gezondheidsbeleid binnen het instrumentarium van de Omgevingswet en het versterken van een gezonde leefomgeving met groene ontmoetingsplekken.	2025 2025 2025-2028		en is daardoor flexibel. Ook kunnen inwoners gebruik maken van het aanbod in andere gemeente. Daarnaast ondersteunen we de Hartenbrigade, het Buurtplein en KIEMuur. • We hebben een animatiefilm ontwikkeld over "blijven meedoen" ondanks ziekte of beperking. Deze film is vertoond tijdens de kick-off bijeenkomsten en zal op sociale media getoond worden. In april hebben we het certificaat dementievriendelijke gemeente ontvangen van Alzheimer Nederland. In juni is het eerste wegwijsplan voor inwoners met geheugenproblemen geopend in Wijk en Aalburg. Hiermee helpen we deze inwoners om actief te blijven meedoen. De pilot met een verkorte route voor de aanvraag van een aantal Wmo-voorzieningen via casemanagers dementie is met een positief resultaat afgerond. Met de zorginstellingen onderzoeken we of we deze werkwijze kunnen formaliseren. • Het platform Actief in Altena is begin dit jaar live gegaan. Op dit platform kunnen inwoners divers aanbod vinden van sport- en cultuur verenigingen uit Altena. 38 aanbieders hebben zich al aangesloten. Op dit moment zijn er meer dan 100 activiteiten online. • Besluitvorming over de locatieontwikkeling van twee vitaliteitscentra heeft plaatsgevonden in juli 2025. De vervolgfases van de ontwikkeling

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	- De adviseur gezonde fysieke leefomgeving adviseert (pro)actief in lopende uitvoerings- beleids- en participatieve processen. - We geven uitvoering aan het vitaliteitsbeleid van gemeente Altena	Doorlopend Doorlopend		(ontwerp, marktconsultatie en nader onderzoek) worden ingezet in combinatie met de samenwerking binnen de Regio Deal. Om de subsidiebeschikking van de Regio Deal 'West Brabants Welvaren' tot uitvoering te brengen is met samenwerkingspartners binnen het cluster gezondheid een overeenkomst gesloten. De Regio Deal West is een katalysator en zorgt voor (financiële) versterking van de vervolgfase van deze projecten. - De adviseur gezonde leefomgeving heeft met haar activiteiten uitvoering gegeven aan de ZonMw subsidie Gezonde Leefomgeving. De invulling en meerwaarde van deze nieuwe functie zorgt voor het borgen en centraal stellen van gezondheid en een gezonde leefomgeving. De verantwoording wordt in september opgeleverd. Activiteiten betroffen o.a. advisering aan de omgevingstafel, betrokkenheid bij (kern)teams van lopende gebiedsprocessen en beleidsontwikkeling. De inventarisatie van de 3-30-300 regel is voor onze gemeente uitgevoerd. In het najaar gaat de adviseur in gesprek met de GGD en andere voorbeeldgemeenten om ervaringen uit te wisselen en mogelijke samenwerking te versterken. - Vanuit de programmalijn Vitale Organisatie geven we uitvoering aan het vitaliteitsbeleid (in programma 6).

2.2 Financieel overzicht

(bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029
Bijstellingen					
Bijstellen budget Jeugd	1.073 N	-	-	-	-
Meicirculaire 2025	471 N	454 N	383 N	503 V	574 V
Septembercirculaire 2025	161 N	124 N	131 N	18 N	18 N
Indexatie Begeleiding (WMO)	365 N	365 N	365 N	365 N	365 N
Verlaging WMO: eigen bijdrage maatwerk vz./PGB	179 N	175 N	-	-	-
Verschuiving licht naar midden begeleiding WMO	175 N	-	-	-	-
Bijstelling opvang vluchtelingen Oekraïne - baten	148 N	-	-	-	-
Correctie dekking salarislaster combinatiefunctionarissen	100 N	-	-	-	-
Hogere personeelskosten CIT	70 N	70 N	-	-	-
Incidenteel maatwerk Begeleiding (WMO)	50 N	-	-	-	-
Bijstelling deelnemersbijdrage MidZuid	-	40 N	80 N	80 N	80 N
Bijstelling opvang vluchtelingen Oekraïne - lasten	900 V	-	-	-	-
Raming opvang vluchtelingen Oekraïne eigen bijdrage	220 V	-	-	-	-
Bijstelling budget Vitaal Altena: Vitaal platteland	200 V	-	-	-	-
Bijstelling prognose WMO: opvang en beschermd wonen 18+	109 V	500 V	500 V	500 V	500 V
Bijstelling budget Jeugdhulp begeleiding: PGB	100 V	100 V	-	-	-
Bijstelling budget Vitaal Altena: Vitaliteitscentra	100 V	-	-	-	-
Bijstelling investeringen Hervormingsagenda	70 V	-	-	-	-
Bijstelling budget Preventie, alcohol en drugs, LEV	55 V	-	-	-	-
Bijstelling budget Plan van Aanpak / budget dementie	50 V	-	-	-	-
Overheveling tussen programma's					
Administratieve overheveling van programma overhead	82 N	-	-	-	-
Administratieve overheveling naar programma overhead	60 V	-	-	-	-
Administratieve overheveling naar programma 3	69 V	-	-	-	-
Budgettair neutraal					
Bestedingsplan KOT - baten	248 V	-	-	-	-
Bestedingsplan KOT - lasten	248 N	-	-	-	-
Geen realisatie asielopvang - baten	247 N	-	-	-	-
Geen realisatie asielopvang - lasten	247 V	-	-	-	-
Regio Deal Vitaliteitscentra – baten	186 V	147 V	95 V	90 V	-
Regio Deal Vitaliteitscentra - lasten	186 N	147 N	95 N	90 N	-
Tijdelijke formatie 2 fte inburgeringsconsulenten	180 N	-	-	-	-
Tijdelijke formatie 2 fte inburgeringsconsulenten - dekking	180 V	-	-	-	-
Tijdelijke formatie 1 fte inburgeringsconsulent	87 N	87 N	87 N	87 N	-
Tijdelijke formatie 1 fte inburgeringsconsulent - dekking	87 V	87 V	87 V	87 V	-
Tijdelijke formatie 1 fte projectleider statushouders	55 N	55 N	-	-	-
Tijdelijke formatie 1 fte projectleider statushouders - dekking	55 V	55 V	-	-	-
Diverse mutaties < 50.000	20 N	89 N	18 N	22 N	13 N
Totaal mutaties baten en lasten	960 N	717 N	477 N	519 V	598 V
Mutaties reserves					
Actualisatie programmabudget Opvang en huisvesting bijzondere doelgroepen - mutatie reserve	168 N	55 N	94 N	91 N	145 N
Diverse mutaties < 50.000	25 V	-	-	-	-
Totaal mutaties reserves	143 N	55 N	94 N	91 N	145 N
Totaal programma 2. Altena Samenredzaam	1.103 N	771 N	571 N	428 V	453 V

Toelichting op de mutaties

Bijstelling budget Jeugd

Op basis van de realisatie 2024 is in de Kadernota 2026 vanaf 2026 een bijstelling van het budget voor Jeugd opgenomen van structureel € 1.000.000. De bijstelling wordt ook verwerkt in 2025. De raming van de lasten wordt bepaald op basis van een beleidsplan of op basis van onderliggende pxq-gegevens en inschattingen over trends en ontwikkelingen. De afgelopen jaren zijn de lasten van de jeugdzorg op deze manier geraamd. De raming van de lasten voor jeugdzorg zijn tussentijds bijgesteld op basis van tussenrapportages en de op dat moment meest recente trends en inschattingen.

Meicirculaire 2025 en Septembercirculaire 2025

Vanuit de Meicirculaire 2025 en de Septembercirculaire 2025 zijn middelen ontvangen voor uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening (WSW) en arbeidsparticipatie via MidZuid. De ontvangen baten uit de algemene uitkering zijn geraamd op programma 6a, de lasten voor de hier genoemde taken worden op programma 2 geraamd.

Indexatie Begeleiding (WMO)

De budgetten voor Wmo Begeleiding worden op basis van de indexatie over 2025 met 3,9% bijgesteld.

Verlaging WMO: eigen bijdrage maatwerkvoorzieningen / PGB

De invoering van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage voor de Wmo, waarbij mensen met een hoger inkomen en vermogen meer gaan betalen dan het huidige vaste abonnementstarief, is uitgesteld tot 1 januari 2027. Dit betekent dat de verwachte extra inkomsten voor de gemeente later binnenkomen dan eerder gepland. Daarom worden de opbrengsten in de begroting naar beneden bijgesteld.

Verschuiving licht naar midden begeleiding WMO

We zien dat in 2025 er vaker een 'midden'-indicatie wordt afgegeven voor Wmo-begeleiding in plaats van een lichte vorm. Dit betekent dat cliënten meer intensieve ondersteuning nodig hebben. Daarnaast is het aantal meldingen van nieuwe hulpvragen gestegen. Beide ontwikkelingen zorgen in 2025 voor hogere lasten voor de gemeente.

Bijstelling opvang vluchtelingen Oekraïne - baten

Van het Rijk ontvangt de gemeente een bijdrage voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen. Hieruit worden onder andere ambtelijke uren bekostigd.

Correctie dekking salarislasten combinatiefunctionarissen

In de Begroting 2025 zijn de salariskosten van de combinatiefunctionarissen ten laste van het GALA-budget gebracht. Bij nader inzien blijkt het hiervoor opgenomen bedrag te hoog te zijn. Het terugdraaien van deze begrotingsmutatie leidt tot een nadeel van € 100.000.

Hogere personeelskosten CIT

Op basis van de tweede kwartaalrapportage van WBO Jeugdhulp wordt ons gemeentelijk aandeel in de kosten voor het regionale crisisinterventieteam (CIT) geraamd op € 248.300. Het beschikbare budget is momenteel € 195.040. Dit budget wordt ook gebruikt voor andere kosten binnen team Regie, zoals tolken en consultatie van onafhankelijke psychiaters. Hierdoor verwachten we een overschrijding van circa € 70.000. Het is nog onduidelijk of en op welke manier het CIT wordt opgenomen in het Samenwerkingsverband Lokale Teams (SLT).

Incidenteel maatwerk Begeleiding (WMO)

Er zijn beschikkingen afgegeven voor de maatwerkvoorzieningen inzet hulphond en thuiszorg baby. Deze waren niet begroot.

Bijstelling deelnemersbijdrage MidZuid

Op basis van de vastgestelde begroting 2026 van MidZuid wordt de gemeentelijke bijdrage aangepast.

Bijstelling opvang vluchtelingen Oekraïne - lasten

Op basis van de prognose van de werkelijke uitgaven in 2025 worden de eerder geraamde lasten met € 900.000 naar beneden bijgesteld.

Raming opvang vluchtelingen Oekraïne eigen bijdrage

Vanaf 1 januari 2025 zijn gemeenten verplicht om bij Oekraïense vluchtelingen in gemeentelijke opvanglocaties een eigen bijdrage te innen voor gas, water en elektriciteit. Op basis van de realisatie in de eerste helft van 2025 wordt voor 2025 een raming in de begroting opgenomen voor te ontvangen bedragen.

Bijstellen budget Vitaal Altena: Vitaal platteland

Bij de uitvoering van het plan van aanpak voor groene ontmoetingsplekken zijn knelpunten geconstateerd die de voortgang in 2025 belemmeren. Hierdoor wordt het voor dit doel geoormerkte budget in 2025 niet geheel benut. In de Jaarstukken 2025 zal worden voorgesteld om een bedrag van € 200.000 over te hevelen naar 2026, zodat het budget conform de motie van de raad alsnog kan worden ingezet voor het realiseren van de groene ontmoetingsplekken.

Bijstelling WMO: opvang en beschermd wonen 18+

Bij het opstellen van de regionale begroting voor Beschermd Wonen 2025 is het voorzichtigheidsbeginsel toegepast. Daarbij is rekening gehouden met een aantal risico's en aannames die inmiddels zijn gewijzigd. Er was rekening gehouden met extra kosten voor de overdracht van zorg bij een failliete zorgaanbieder. Deze overdracht is echter al in 2024 afgerond, waardoor deze kosten niet meer van toepassing zijn. Een mogelijke uitname uit de integratie-uitkering Beschermd Wonen door het ministerie van VWS gaat niet plaatsvinden. De begroting voor zorg in natura (ZIN) is gebaseerd op de cliëntaantallen van januari 2024. In maart 2025 is het aantal cliënten met 50 afgenomen, mede door een verschuiving van Beschermd Wonen naar ambulante begeleiding. In de Meicirculaire is de integratie-uitkering Beschermd Wonen geïndexeerd, waardoor de regionale begroting is verhoogd met € 1,9 miljoen.

Bijstellen budget Jeugdhulp begeleiding: PGB

Op basis van de prognose voor 2025 kan de eigen bijdrage voor maatwerkvoorzieningen en persoonsgebonden budgetten (PGB) worden bijgesteld. De verwachte inkomsten uit eigen bijdragen worden aangepast aan de actuele realisatie.

Bijstellen budget Vitaal Altena: Vitaliteitscentra

Het budget voor de vitaliteitscentra valt onder de programmalijn Vitaal Platteland en is gekoppeld aan zowel de eerste onderzoeksfase als de besluitvorming over twee locaties. Daarnaast fungeert het budget als cofinanciering binnen de Regio Deal. In juli 2025 is positief besloten over de vervolgfase van de vitaliteitscentra en de overeenkomst van de Regio Deal. Op dit moment wordt het uitvoeringsproces en de planning herijkt, inclusief de financiële uitwerking per locatie. Daarom wordt voorgesteld om een deel van het bestaande budget af te ramen en door te schuiven naar 2026 en latere jaren. Het budget blijft noodzakelijk, omdat het als cofinanciering is gealloceerd aan de Rijksbijdrage binnen de Regio Deal, die loopt tot en met 2028.

Bijstellen budget investeringen Hervormingsagenda

In de Begroting 2025 is € 100.000 opgenomen voor lokale maatregelen in het kader van de Hervormingsagenda Jeugd. Omdat er nog geen bestedingsplan is opgesteld en het niet haalbaar is om in 2025 nog maatregelen te ontwikkelen, valt dit bedrag vrij. Van dit vrijgevalen bedrag wordt € 30.000 ingezet voor de inhuur van een lokale projectleider voor het regionale programma Norm voor Opdrachtgeverschap Jeugd (NvO). Het resterende bedrag blijft beschikbaar voor toekomstige inzet.

Hervormingsagenda Jeugd – Beweging naar de Sociale Basis

De Hervormingsagenda Jeugd vormt het startpunt van een brede verandering binnen het sociaal domein, waarbij de beweging wordt ingezet van geïndiceerde zorg naar vrij toegankelijke ondersteuning, ofwel: licht waar het kan, zwaar waar het moet'. Deze verandering strekt zich uit over de domeinen Jeugd, Wmo, Participatiewet en gezondheid, en wordt vormgegeven in het koersdocument Sociaal Domein 2030, dat naar verwachting in Q1 2026 door de gemeenteraad wordt vastgesteld. Deze beweging beoogt de ondersteuning dichterbij inwoners te organiseren en preventie te versterken, maar implementatie brengt altijd risico's met zich mee. In de eerste jaren van de verandering kunnen de kosten oplopen doordat nieuwe werkwijzen extra tijd vragen, onverwachte vraagstukken oproepen en mogelijk extra investeringen vragen, bijvoorbeeld in de sociale basis. Dit kan mogelijk leiden tot een tijdelijke druk op de begroting en het benodigde beroep op de Algemene Reserve om de continuïteit van dienstverlening te waarborgen. Zie ook de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing in de Begroting 2026.

Bijstellen budget Preventie, alcohol en drugs, LEV

Een deel van het budget voor Opgroeien in een Kansrijke Omgeving (OKO) wordt in 2025 niet ingezet. De aangestelde preventiemedewerker OKO is per 1 juni 2025 niet meer werkzaam in Altena. De taken zijn inmiddels grotendeels intern belegd, waardoor een deel van de begrote personeelskosten vrijvalt.

Bijstellen budget Plan van Aanpak / budget dementie

Het voor 2025 beschikbare budget voor dementie wordt niet volledig ingezet. Dit heeft meerdere oorzaken. De pilot 'Bewegen tegen vergeten' is door de initiatiefnemers geparkeerd. Mogelijk wordt deze alsnog in 2026 uitgevoerd. De pilot Wmo dementie is afgerond, maar de formalisering en eventuele betaling aan zorgorganisaties vindt later plaats dan gepland, naar verwachting in 2026. Het project voor versterking van ontmoetingsplaatsen voor diverse doelgroepen, waaronder mensen met dementie, is nog niet gestart. De uitvoering hiervan staat gepland voor 2026.

Overheveling tussen programma's

- Administratieve overheveling van programma 6b. Er vindt een administratieve overheveling plaats van budget voor de inzet van de programmalijncoördinator GALA. De dekking verschuift van het programma Vitaliteit naar een gedeeltelijke invulling van de stelpost die in de Kadernota 2024 is opgenomen voor kosten in het kader van gezondheid en vitaliteit, gefinancierd uit de specifieke uitkering GALA. Deze overheveling is budgettair neutraal (zie ook programma 3).
- Administratieve overheveling naar programma 3. De salarislasteren van de verenigingsondersteuners worden ten laste gebracht van de specifieke uitkering Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Dit leidt tot een administratieve overheveling van budget van programma 2 naar programma 3. Per saldo is deze mutatie budgettair neutraal (zie ook programma 3).
- Administratieve overheveling naar programma 6b. Binnen het programma Vitaliteit is Vitaal Platteland een van de programmalijnen. Het bijbehorende budget wordt benut voor de tijdelijke inzet van de programmalijncoördinator. Daarnaast wordt het budget ingezet voor de implementatie en uitvoering van gezondheidsbeleid, in relatie tot de Omgevingswet en andere beleidsprocessen. Het doel is om eind 2025 de functie van adviseur gezonde fysieke leefomgeving structureel in de organisatie te borgen. Besloten is om de inzet van de programmalijncoördinator te dekken uit het programma Vitaliteit. Daarom wordt € 60.000 overgeheveld van programma 6b naar programma 2.

Budgettair neutraal

- Bestedingsplan Kinderopvang Toeslag (KOT) - baten en lasten. De mutatie betreft de ontvangsten van het Rijk uit hoofde van de specifieke uitkering inzake de kinderopvangtoeslagaffaire (KOT). Tegelijk worden de lasten van de compensatie aan gedupeerden van de kinderopvangtoeslag geraamd.
- Geen realisatie asielopvang baten en lasten. Altena blijft zich inzetten voor asielopvang, maar het college wil dit proces zorgvuldig doorlopen, gezien de impact op de lokale samenleving. In 2025 vindt hierover geen besluitvorming meer plaats. Daarom wordt er geen beroep gedaan op Rijksmiddelen voor asielopvang in dat jaar en wordt de raming van de baten bijgesteld. Omdat in 2025 geen uitvoering plaatsvindt op dit dossier wordt tegelijkertijd de raming van de lasten bijgesteld.
- Regio Deal Vitaliteitscentra – baten en lasten. In 2024 is besloten deel te nemen aan de Regio Deal West-Brabant Brede Welvaart, met het project Vitaliteitscentra als onderdeel van een netwerksamenwerking. Het convenant is eind 2024 gesloten. Het proces om te komen tot een subsidieovereenkomst heeft in 2025 meer tijd gekost dan verwacht. In juli 2025 heeft het college de samenwerkingsovereenkomst vastgesteld. Daarmee is de subsidiebeschikking aangevraagd en kan de financiële geldstroom vanuit het Rijk op gang komen. Naar verwachting wordt de

beschikking in het vierde kwartaal van 2025 uitbetaald. De uitvoering van het project is al gestart in 2024 en 2025, gefinancierd vanuit het budget voor vitaliteitscentra en de bijbehorende cofinanciering. De Rijksbijdrage is bedoeld voor de uitvoering in de periode 2024–2028, waarbij een deel via de subsidiebeschikking beschikbaar wordt gesteld aan betrokken partners.

- Tijdelijke formatie 2 fte inburgeringsconsulenten. In 2025 wordt € 180.000 programmageld Opvang en huisvesting bijzondere doelgroepen ingezet voor 2 fte inburgeringsconsulenten.
- Tijdelijke formatie 1 fte inburgeringsconsulent. Tot en met 2028 wordt € 87.000 programmageld Opvang en huisvesting bijzondere doelgroepen ingezet voor 1 fte inburgeringsconsulent.
- Tijdelijke formatie 1 fte projectleider statushouders. Tot 1 juli 2026 wordt € 55.000 programmageld Opvang en huisvesting bijzondere doelgroepen ingezet voor de functie re-integratie projectleider statushouders.

Mutaties reserves

In de Tweede Bestuursrapportage 2025 zijn diverse mutaties op het programmabudget Opvang en huisvesting bijzondere doelgroepen opgenomen. De uitgaven voor dit programma worden gedekt uit de hiervoor beschikbare reserve Opvang en huisvesting bijzondere doelgroepen. Als gevolg van mutaties in de uitgaven zijn ook de bijbehorende onttrekkingen aan de reserve aangepast.

Programma 3. Veelzijdig Altena

3.1 Doelenbomen Veelzijdig Altena

	Doelstelling is behaald / Op koers om doelstelling te behalen.
	Bijsturing nodig om doelstelling te behalen.
	Nog geen actie ondernomen of forse bijsturing nodig om doelstelling te behalen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Kansengelijkheid				
We zetten de middelen vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) in om de achterstanden op sociaal-emotioneel gebied, die in het onderwijs ontstaan zijn door corona, te verminderen.	- We investeren in het verbeteren van de mentale belastbaarheid en weerbaarheid van kinderen en jongeren. De afgelopen periode zijn hiervoor diverse interventies ingezet die gecontinueerd en/of geïntensiveerd worden. - De methode MAZL die zich richt op het verminderen van ziekteverzuim is in juni 2025 op meer dan de helft van de basisscholen in Altena geïmplementeerd. - De restmiddelen vanuit het NPO zetten we tot en met schooljaar 2024-2025 in samenspraak met onderwijs en kinderopvang daar in waar nodig.	2022-2025		- Met de beschikbare middelen hebben we samen met scholen, opvang, zorg en andere partners initiatieven kunnen opzetten om de ontwikkeling van leerlingen op verschillende vlakken te versterken. Het collectieve trainingsaanbod mentale weerbaarheid en sociale vaardigheden wordt voortgezet. - De pilot MAZL PO liep oorspronkelijk tot juni 2025 en werd bekostigd met tijdelijke NPO-middelen, waarvan de bestedingstermijn halverwege 2025 af is gelopen. Vanwege de positieve ervaringen zetten we de interventie in ieder geval voort tot eind 2025. - Het NPO-bestedingsplan is in overleg met het onderwijs en de kinderopvang opgesteld, met als doel breed draagvlak in de sectoren. Doordat sommige kosten lager uitvielen dan

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
				begroot, ontstond ruimte voor extra initiatieven, zoals een vervolgbijeenkomst 'Inclusiever Altena' over samenwerking tussen zorg, onderwijs en kinderopvang. De NPO-bestedingstermijn is eind juli geëindigd. De evaluatie van de NPO-periode wordt in Q4 opgeleverd en via een RIB bekendgemaakt.
We verbinden onderwijs, kinderopvang en jeugdhulp door de preventieve aanpak verder door te voeren. We werken samen op basis van relatie en vertrouwen. We werken samen rondom het kind en we innoveren en monitoren op het snijvlak tussen onderwijs, kinderopvang en jeugdhulp.	- De verbindingsfunctionarissen onderwijs en jeugdhulp hebben korte lijnen met de scholen om mee te denken over passende ondersteuning voor een kind. De verbindingsfunctionarissen sluiten standaard aan bij zorg-overleggen op school en denken mee wanneer er problemen zijn rondom een kind. Ze informeren, adviseren en verwijzen door waar nodig is. - We werken aan een warme overdracht tussen kinderopvang en basisschool en tussen basisschool en voortgezet onderwijs. - In schooljaar 2024-2025 experimenteren we voor het tweede schooljaar met een onderwijszorgarrangement bij SBO De Akker waarbij onderwijs- en	2024-2026 Doorlopend 2024-2025		- De verbindingsfunctionarissen worden gezien als de spil tussen onderwijs, jeugd en de gemeente. Scholen doen regelmatig een beroep op de verbindingsfunctionarissen, en laten weten dat de samenwerking als prettig en waardevol ervaren. De verbindingsfunctionarissen sluiten aan bij zorg-overleggen op school (ZAT/SOT), zijn sparringpartner van de intern begeleider (IB-er), leerkracht en directie en creëren korte lijnen tussen onderwijs, jeugdhulp en gemeente. - De input vanuit het werkveld voor de eerste evaluatie van het overdrachtsformulier kinderopvang-primair onderwijs is opgehaald. Op basis van onze evaluatie gaan we verdere verbeteringen doorvoeren ten aanzien van het overdrachtsformulier en het gebruik ervan stimuleren. De pilot OZA De Akker liep oorspronkelijk af aan het einde van schooljaar 2024-2025. In samenwerking met SBO De Akker en zorgaanbieder De Schutse werd een evaluatie

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	jeugdhulpondersteuning door 1 hulpverlener in de klas wordt geboden. De OZA wordt tussentijds en aan het einde van het schooljaar inhoudelijk geëvalueerd om inzicht te krijgen in de effecten. Daarnaast voeren we twee keer per jaar overleg over het proces waarin de werkwijzen rondom de pilot en financiën worden besproken. • We starten met de proof of concept (PoC) waarbij Sterke Lokale Teams (SLT), bestaande uit een netwerk van professionals vanuit het brede gemeentelijk sociaal domein, de sociale basis en de gespecialiseerde jeugdhulp, zorgen voor een preventieve, effectieve en efficiënte uitvoering en coördinatie van de (jeugd)hulp. • We continueren de samenwerking met het onderwijs en de samenwerkingsverbanden voor meer inclusief onderwijs.	2025-2027 Doorlopend		van de twee pilotjaren opgesteld. De ervaringen zijn positief, waardoor is besloten de pilot in ieder geval te verlengen tot 1 januari 2027. • De PoC is op 1 januari 2025 van start gegaan in de kernen Hank en Wijk en Aalburg. In maart is er een kick-off bijeenkomst georganiseerd met alle stakeholders. Het SLT bestaat uit meerdere organisaties met alle expertise om de veel voorkomende jeugdhulpvragen op te pakken. De verbindingsfunctionaris is onderdeel van het SLT en zorgt voor de samenwerking met het onderwijs. In iedere casus wordt gekeken of de school onderdeel kan zijn van het plan. Er wordt volop ingezet op de het samenwerken zonder schotten tussen organisaties. Ook zien we het eerste collectieve aanbod ontstaan. Er is volop ruimte voor het benutten van kansen en doorvoeren van verbeteringen tijdens de periode van samen leren en ontwikkelen. Het komende jaar onderzoeken we verder welke taken opgepakt kunnen worden binnen het SLT. • De partijen in de onderwijsregio (gemeenten Altena, Gorinchem, Hardinxveld-Giessendam, Molenlanden, Vijfheerenlanden, West-Betuwe en de samenwerkingsverbanden voor het Primair Onderwijs (Driegang en Berséba) en VO

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	We hebben een preventief collectief trainingsaanbod dat is gericht op het bevorderen van de mentale weerbaarheid en sociale vaardigheden van leerlingen in het PO en VO.	Doorlopend		(Munio en RefSVO) hebben een regionale projectleider aangesteld voor begeleiding en ondersteuning ten aanzien van het thema inclusief onderwijs. De opdrachten van de projectleider worden meerdere keren per jaar afgestemd in het bestuurlijke REA (Regionale Educatieve Agenda) overleg. De programmalijnen waar de focus op ligt zijn onderwijshuisvesting, onderwijs-jeugdhulp, preventie, thuiszitters/arbeidsmarkttoeleiding en leerlingenvervoer. Met het samenwerkingsverband Langstraat PO en VO hebben we ambtelijke en bestuurlijke overleggen. Daarnaast zijn er gebiedsgerichte overleggen met het onderwijs waarin inclusief onderwijs de rode draad is. Voor 2025 hebben de scholen (PO, VO en SBO) subsidie aangevraagd voor het organiseren van een collectief preventief cursusaanbod gericht op de mentale weerbaarheid en sociale vaardigheden. Het plan is om het collectief trainingsaanbod vanaf 2026 via inkoop te organiseren. In 2025 wordt hiervoor de nodige voorbereiding getroffen. Er is een marktconsultatie uitgevoerd en het projectplan is opgesteld. In Q3 volgt het collegevoorstel met de bijbehorende raadsinformatiebrief.
We bieden kinderen een zo goed mogelijke start op de basisschool, waarbij het onderwijs en de kinderopvang gefaciliteerd is om onderwijsachterstanden zo goed mogelijk aan te pakken. We laten de	- Peuters met een VE-indicatie starten op 2,5-jarige leeftijd met voorschoolse educatie (VE) en nemen 16 uur per week deel. - We verbeteren de toeleiding en het bereik van het VE-aanbod. Gezamenlijk met de JGZ	2022-2025		In 2025 wordt het huidige Onderwijskansenbeleid geëvalueerd en herijkt. Dit gebeurt in samenwerking met het adviesbureau Innovatie Nul13 en de betrokken partners. In vier sessies worden de thema's in het huidige beleidskader besproken en

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
educatieve partners met elkaar samenwerken om aanbod en voorzieningen te verbinden.	en de kinderopvangorganisaties stellen we een centrale werkwijze en procedure vast rondom het indiceren en toeleiden van doelgroepeuters. We werken o.a. met uniforme formulieren en maken gebruik van de Peutermonitor om zicht te krijgen op het bereik en de reden van indicatie. Daarnaast is er een casuïstiek overleg van 0-5 jaar waar de betrokken professionals aan één tafel zitten. • We zorgen samen met de kinderopvang en de basisscholen voor een doorgaande zorg- en leerlijn, zowel in overdracht van voor- naar vroegschool, als in ontwikkeling en zorg. • We financieren de Taalklas waar leerlingen in de basisschoolleeftijd die de Nederlandse taal nog niet machtig zijn intensief taalonderwijs krijgen. • We hebben een focus op taal. Daarvoor zetten we onder andere de BibliotheekCultuurpuntAltena in met BoekStart, Bibliotheek op school en kinderopvang en de Voorleesexpress. • We werken aan zicht op bereik, kwaliteit en opbrengsten. Hiervoor gebruiken we de Peutermonitor.	2025		waar nodig aangepast of aangevuld om beter aan te sluiten bij de actuele ontwikkelingen en behoeften van de doelgroep en samenwerkingspartners in onze gemeente. • We financieren twee Taalklassen in de kernen Werkendam en Almkerk. Daarnaast is aanvullende financiering beschikbaar voor ambulante NT2 begeleiding. De NT2 begeleiding is voor leerlingen die vanuit de Taalklas instromen in het regulier primair onderwijs en zorgt voor een soepele overgang en zachte landing.
Goede, duurzame en toekomstbestendige onderwijshuisvesting waar schoolbesturen eigentijds onderwijs kunnen verzorgen in een veilige, uitdagende leeromgeving waar de leerling centraal staat. Huisvesting die een multifunctionele rol in het dorp of de	• We houden de gemeenteraad op de hoogte van de stand van zaken van de uitvoering van het IHP • Nieuwbouw Hart van Almkerk • Nieuwbouw basisschool Het Fundament, wordt brede school	doorlopend 2025 2025		Ook in 2025 wordt uitvoering gegeven aan Integraal Huisvestingsplan Onderwijs: • Er is gestart met de bouw van Het Hart van Almkerk, brede school Het Fundament en brede school Henri Dunant.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
wijk mogelijk maakt door samenwerking met kinderopvang en andere maatschappelijke partners die een rol kunnen spelen in de ontwikkeling van een kind.	- Nieuwbouw basisschool Henri Dunant, wordt brede school - Uitwerken businesscases voor nieuwe projecten Uitbreiding basisschool Het Baken tot integraal kindcentrum	2025 2025 2025		- In 2025 zal het planologische traject voor het nieuwbouwproject De Eng en daarmee ook voor de brede school Veen afgerond worden. - Er is gestart met businesscases voor nieuwbouw/renovatie basisschool De Halm, nieuwbouw basisschool Eben Haezer en uitbreiding van basisschool De Morgenster Voor integraal kind centrum Het Baken is het definitief ontwerp bijna afgerond. De overeenkomst met de eerder geselecteerde aannemer is opgezegd omdat er financieel geen overeenstemming kon worden bereikt. In Q4 zal gestart worden met de aanbesteding van een nieuwe aannemer.
We verbeteren de samenwerking tussen onderwijs, gemeente en bedrijfsleven.	- We geven uitvoering aan de actie-agenda 'van Onderwijs naar Arbeidsmarkt'. - We faciliteren de kopgroep 'van onderwijs naar arbeidsmarkt' met bijbehorende werkgroepen. - We ondersteunen en faciliteren een onderwijs en arbeidsmarkt evenement. - De ontwikkelingen van de maritieme campus Werkendam worden benut en de	2025 Q1 Doorlopend Q2 2025		- In Q1 2025 is de actie-agenda Onderwijs-arbeidsmarkt vastgesteld door het college. - Als gemeente zijn we onderdeel van de werkgroep 'Altena Kennispoort', voorheen de kopgroep 'Van Onderwijs naar Arbeidsmarkt'. Er wordt duurzaam samengewerkt tussen het onderwijs, ondernemers en de gemeente. - In maart heeft het onderwijs-arbeidsmarkt evenement 'Werkend Altena' plaatsgevonden in Fort Altena. Het evenement werd druk bezocht door onder meer scholieren en werkzoekenden. Het evenement wordt door de werkgroep 'Altena Kennispoort' geëvalueerd. - Er wordt door diverse doelgroepen gebruikt gemaakt van de activiteiten op de maritieme campus, o.a. door basisschoolleerlingen,

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	samenwerking met het I-lab Gorinchem voor 2025 is vastgelegd. We zoeken proactief aansluiting bij regionale initiatieven in onze eigen arbeidsmarktregio West-Brabant en buurgemeenten die hierbuiten vallen (bijvoorbeeld Waalwijk en Gorinchem).	Doorlopend		studenten en medewerkers van aangesloten ondernemers bij WMI. We leveren een financiële bijdrage aan het I-lab Gorinchem. Deze bijdrage onderstreept ons commitment om innovatieve initiatieven in de regio te ondersteunen en te stimuleren. In de arbeidsmarktregio West-Brabant wordt sinds dit jaar uitvoering gegeven aan de meerjarenagenda. Onze gemeente is vertegenwoordigd in verschillende werkgroepen. Momenteel worden projectvoorstellen in de regio opgehaald ten behoeve van de samenwerking van onderwijs, ondernemers en overheid.
Gezond leven				
We koesteren het sportieve karakter van Altena, door sportverenigingen te ondersteunen en in te zetten op meer sportmogelijkheden in de buitenruimte.	- Vanaf het 3e kwartaal 2025 komen, conform de afbouw bewegingsonderwijs, uren beschikbaar van onze buurtsportcoaches. We zetten onze buurtsportcoaches en verenigingsondersteuners (breder) in om onze beleidsdoelstellingen voor Vitaal Leven vanuit het programma Vitaliteit te realiseren - We geven uitvoering aan het herijkte sportakkoord waarbij we sport- en beweegaanbieders betrekken, door budget open te stellen om initiatieven te ondersteunen die aantoonbaar bijdragen aan de ambities van het Sportakkoord.	Q4 2026 Q4 2026		- De afbouw verloopt zoals gepland, waardoor momenteel de sportcoaches breder worden ingezet binnen Vitaal Leven en programma Vitaliteit. We koppelden de inzet aan de bestaande beleidsdoelen en -ambities. - Het herijkte sportakkoord wordt volgens bestedingsplan uitgevoerd. Het budget voor initiatieven van inwoners/organisaties is gekoppeld aan een subsidieregeling van programma Vitaliteit. Overige middelen werden onder andere besteed aan de Nationale Wandel Uitdaging en bijeenkomsten voor Uniek Sporten.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	- Met behulp van het digitaal platform Actief in Altena ondersteunen we sportverenigingen en andere aanbieders om sport- en beweegaanbod beter bekend te maken. Vanaf het 1e kwartaal 2025 is het ondersteuningsaanbod voor sportaanbieders zichtbaar. - In het 1e kwartaal 2025 gaan we eenduidige samenwerkingsafspraken maken over de financieringsmogelijkheden en subsidies met de (buiten)zwembaden.	doorlopend Q1 2025		- Het vernieuwde platform Actief in Altena is live en wordt beheerd door verenigingsondersteuners en sportcoaches. We organiseerden 4 bijeenkomsten voor sport- en cultuurverenigingen en het platform telt 36 actieve aanbieders. In Q3 start een inwonerscampagne. - De eenduidige samenwerkingsafspraken en werkwijze rondom de subsidies van de buitenzwembaden hangen samen met het strategisch onderzoek maatschappelijk vastgoed. Samen met de stichtingen werd al wel een concept opgesteld voor het toekomstige werkproces. Dit biedt een belangrijke basis voor latere besluitvorming.
We willen investeren in het verhogen van de kwaliteit en toegankelijkheid van bestaande sportlocaties en in het verduurzamen van de gemeentelijke accommodaties.	We geven uitvoering aan de meerjaren investeringsplanning voor de sportvelden. De veldvervangingen die in 2025 op de planning staan worden tijdens de zomerstop uitgevoerd.	2028		In (de zomer van) 2025 vervangen we 2 sportvelden. Hiervoor zijn alle aanbestedingen en voorbereidingswerkzaamheden getroffen.
Economie en ondernemen				
We verkrijgen duidelijkheid in toekomstige ontwikkellocaties voor de vestiging van bedrijven in Altena	- We participeren actief in de herijking van de provinciale behoefteprognose en de daarop gebaseerde regionale afspraken. - We onderzoeken of andere locaties op termijn verder kunnen worden uitgebreid.	Q2 2025 Q3		- In de regio Baronie en met de Provincie NB wordt het overleg gevoerd over de herijking. Het kwalitatieve (de visie) is afgerond. Nu volgt het kwantitatieve gedeelte. De planning is dat het eind 2025 wordt afgerond. - Conform de motie van de gemeenteraad zijn we in overleg met initiatiefnemers voor de mogelijke ontwikkeling Veensesteeg Zuid. Het plan wordt nader uitgewerkt en beoordeeld.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	- Op basis van de gebiedsvisie voor Werkendam Noord wordt een definitieve locatiekeuze voor het bedrijventerrein gemaakt die nader wordt uitgewerkt. - We ronden het onderzoek naar herstructureringsmogelijkheden af	Q4 Q4		- Er wordt momenteel gewerkt aan de gebiedsvisie Werkendam Noord naar aanleiding van de recent aangenomen motie. We zijn in overleg met de provincie over (on)mogelijkheden voor Werkendam Zuid. - Het onderzoek naar herstructureringsmogelijkheden wordt in 2025 afgerond. We hebben hiervoor kwantitatieve hectaren aangedragen in de herijking provinciale behoefteraming (zie voorgaand).
Er wordt duidelijkheid verkregen over de haalbaarheid van het plan voor de insteekhaven We willen een vervolgstap zetten in het verkrijgen van inzicht in de haalbaarheid van de derde haven	- We geven uitvoering aan het raadsbesluit over het haalbaarheidsonderzoek - Afhankelijk van de uitkomsten van het BO MIRT (of de havenontwikkeling weer op de MIRT agenda komt) gaan we het MIRT onderzoek actualiseren t.b.v. de MIRT verkenning.	2025 2025 en verder		- Het haalbaarheidsonderzoek is afgerond. Het Regionaal Ontwikkel Bedrijf is gestart met de voorbereidingen zoals het opstellen van een projectorganisatie en projectplan. Het ROB is begonnen met het verwerven van gronden/gebouwen die nodig zijn voor realisatie Insteekhaven. - De havenontwikkelingskansen in Altena staan sinds eind 2024 op de agenda van de Tweede Kamer via de motie Vedder. Het Rijksregiebureau Maritieme Maak Industrie heeft nu de taak om samen met gemeente Altena de haalbaarheid van een 3e haven concreet te maken. Onderzocht wordt welke meekoppelkansen er zijn zowel vanuit de Sectoragenda Maritieme Maak Industrie (SAMMI), als ook Ruimte voor de Rivier 2.0 en andere beleidsprogramma's. Ook worden vraagstukken als Natura 2000, stikstof, netcongestie en arbeidsmarkt meegenomen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
				van de Toekomst doen we in de SIG-aanvraag (Samenwerking Integrale gebiedsontwikkeling) expliciet een subsidieaanvraag voor de realisatie van EVZ's.
	- Natuurinclusief en klimaatadaptief bouwen krijgen concrete invulling in ons beleid duurzaam bouwen en laten we integraal meenemen bij ruimtelijke ontwikkelingen. - We geven uitvoering aan de uitvoeringsagenda klimaatadaptatie.	Q4 2025 doorlopend 2025		- Klimaatadaptatie heeft een prominente plek op de agenda van de gemeente Altena. Ter ondersteuning is een externe expert aangetrokken om hieraan concreet invulling te geven. Hoewel het ecologische aspect van klimaatadaptatie momenteel nog beperkt is belegd, wordt hierop formatief geacteerd. Dit zorgt ervoor dat het ecologische component in de toekomst weer stevig verankerd is binnen het beleid. - Als actie vanuit de uitvoeringsagenda klimaatadaptatie wordt gewerkt aan duurzaam bouwbeleid. Hierin worden de gemeentelijke kaders geschetst voor klimaatadaptatie en natuurinclusiviteit bij ruimtelijke ontwikkelingen. - Op basis van de uitvoeringsagenda voeren wij projecten klimaatadaptief uit. Voor een deel van deze projecten zetten wij hierbij de aangevraagde en verleende subsidies (impulsregeling en provinciale bijdrage) in. Deze subsidieaanvragen zijn 100% gehonoreerd en wachten op uitvoering van de projecten.
	Binnen de GGA voor het gebiedsprogramma voor het NPLG nemen we als doelen het behoud en het vergroten van biodiversiteit mee.	2025 en verder		Het Rijk heeft het programma NPLG en de bijbehorende financiering geschrapt. Door de val van het kabinet is nog meer onzekerheid over (co)financiering van natuur en behoud en

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
				herstel van biodiversiteit. Provincie Noord-Brabant zet hier wel op in, maar in 12 andere GGA-gebieden. Parallel daaraan is de gemeente in 2025 gestart met de ontwikkeling van nieuw groenbeleid (Programma onder de Omgevingswet Groen, natuur & landschap), waarin biodiversiteit nadrukkelijk wordt meegenomen. In 2025 wordt dit zo veel mogelijk afgerond. Ook binnen het Integraal Beheer Kader krijgt biodiversiteit structureel aandacht.
Gebiedsgerichte Aanpak groenblauw, waaronder agrarische sector				
Beter inzicht verwerven in de vraagstukken en uitdagingen van onze agrarische sector.	- Organiseren van keukentafelgesprekken - Organiseren van casustafels vraaggestuurd vanuit de sector - Vanuit het GGA-gebiedsteam wordt samen met de onafhankelijke gebiedscoördinator de uitvoeringsagenda 'Polder van de toekomst' geïmplementeerd en wordt uitvoering gegeven aan twee tot drie concrete projecten (die de kwaliteit van water lucht en bodem waar nodig verbeteren)	2025 2025 2025 en verder		- In aanloop naar de subsidieaanvraag Samenwerking Integrale Gebiedsontwikkeling (SIG) zijn keukentafelgesprekken gehouden. - Ook in 2025 zijn casustafels georganiseerd om ondernemers op weg te helpen met hun ideeën. - We werken met alle gebiedspartners aan de uitvoeringsagenda 'Polder van de Toekomst'. De opgeleverde opgavenanalyse heeft de belangen en uitdagingen op kaart gezet (zie filmpje). Eind april 2025 is een subsidieaanvraag (SIG) ingediend. Deelnemende partijen doen mee in deze cofinancieringsregeling. Verwachte toekenning is in Q4 2025 voor uitvoering t/m 2028
We faciliteren de agrarische sector (onder andere ruimte voor duurzame agrarische bedrijfsontwikkeling, perspectief blijvers en	We halen gericht ruimtelijke belemmeringen in de eigen regelgeving weg (Omgevingsplan Altena), ook in samenwerking met andere overheden. Ervaringen uit het	2025 en verder		Het bouwen aan het Omgevingsplan loopt tot 2031. Daarbij wordt een vorm van participatie met belanghebbenden gehanteerd; de wijze waarop is nog niet bekend. De ervaringen uit

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
stoppers, kavelruil, Altena als experimenteergebied).	ondersteuningsnetwerk voor agrarische ondernemers (bestaande uit o.a. keukentafelgesprekken agrarisch adviseur, de casustafel, informatiebijeenkomsten en seminars) bieden hiervoor concrete aanknopingspunten.			het ondersteuningsnetwerk kunnen later worden meegenomen bij de participatie rond het omgevingsplan.
	• We verkennen de mogelijkheid om via het grondbeleid de doelen te realiseren op het gebied van duurzame agrarische bedrijfsontwikkeling.	2025		• Opties om pachtgronden duurzamer te gebruiken en bestaande landbouwgronden mogelijk onder te brengen in een centrale administratieve registratie worden nader onderzocht
De belangen en kansen van Altena stevig positioneren in het gebiedsprogramma dat provincie Noord-Brabant moet indienen voor het NPLG.	• We participeren proactief in GGA's en gebiedsprogramma NPLG en zetten Altena en de belangen van ons landelijk gebied op de kaart aan regionale overlegtafels zoals van de Regio West-Brabant, SRBT en het ruimtelijk voorstel. • We blijven ons belang inbrengen bij zowel de M50 en P10. We sluiten twee wekelijks aan bij het overleg van de P10. • We blijven de samenwerking met het waterschap versterken door gezamenlijk op te trekken in de gebiedsgerichte samenwerking (o.a. door de verschillende projecten die samen met de gebiedspartijen op het gebied van water, bodem, natuur, landbouw en klimaat opgestart gaan worden).	2025 2025 2025 en verder		• Door veranderde omstandigheden bij het Rijk en de provincie (zie hiervoor) werken we ook in regioverband samen op het thema landelijk gebied. (SRBT, Baroniesamenwerking en VNG). • We participeren in P10 verband, brengen daar belangen van Altena in en halen kennis op van andere plattelandsgemeenten • Onderdeel van de gebiedsgerichte samenwerking is de actieve samenwerking met Waterschap Rivierenland. Voorbeelden hiervan zijn de samenwerking in het gebiedsproces 'Polder van de toekomst' en de Brabantse Waterdag georganiseerd door het Waterschap.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Cultuur (historie), recreatie en toerisme				
De cultuurvisie is weer toekomstbestendig	- De uit de cultuurvisie voortkomende actieagenda wordt uitgevoerd - Subsidieregelingen worden geactualiseerd	2025 Q4		Op 1 juli is het toekomstperspectief op kunst, cultuur, recreatie en toerisme 2025-2040 vastgesteld door de raad en is gestart met het aanpassen van de subsidieregeling toeristische instellingen en het opstellen van de nieuwe subsidieregeling voor musea.
Het realiseren van de ambities en verzilveren van kansen uit de Erfgoedvisie Altena 2022-2027.	We voeren de acties uit de uitvoeringsagenda uit langs drie ambities: beschermen, verbinden en vieren.	2023-2027		Beschermen: - Er wordt gewerkt aan een informatiecampaagne en een verscherpt toezicht op onze monumenten. Verbinden: - Voor de Rijksmonumentale Gevangenpoort in de Vesting wordt momenteel verkend of een meer maatschappelijke invulling haalbaar is. - In diverse gebiedsontwikkelingen binnen Altena wordt integraal samengewerkt rondom de waarden van de NHW. - De verzameling van Grietje Post staat tentoongesteld op diverse maatschappelijke locaties in Werkendam. Over de toekomst van de Oudheidkamer zelf zijn we nog in gesprek. Vieren: - De QRgoed routes maken de verhalen uit de erfgoedvisie beleefbaar. - Het Oorlogsmuseum Altena is tot eind 2027 gevestigd in Wijk en Aalburg. We blijven aangehaakt bij de zoektocht naar een permanente locatie. - Samen met Erfgoed Altena wordt een erfgoedcafé georganiseerd over mogelijk toekomstig Post '65 erfgoed.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
We inventariseren en waarden (wegen) voor het hele gemeentelijke grondgebied de cultuurhistorische waarden en vormen op basis hiervan beleidsuitgangspunten voor het vervolg.	- We stellen een digitale kwaliteitsatlas op. Deze atlas bevat een inventarisatie en waardering van landschappen, structureren, elementen en objecten. - We onderzoeken of we deze kwaliteitsatlas ook voor iedereen digitaal kunnen ontsluiten.	Q1 2025		De concept kwaliteitsatlas wordt nog nader uitgebreid met cultuurhistorisch waardevolle panden. Daarna zal er afstemming met de externe klankbordgroep plaatsvinden en kunnen de stukken voor besluitvorming worden aangeboden.
We vormen samen met de kerkeigenaren een visie op de kerkelijke gebouwen binnen de gemeente Altena.	We vertalen de ambities zoals in 2024 in de kerkenvisie zijn vastgesteld in een uitvoeringsagenda.	2025		De concept uitvoeringsagenda van de kerkenvisie is in mei in de raad besproken ten behoeve van het kenbaar maken van eventuele wensen en bedenkingen. Vaststelling door het college is beoogd in Q3.
We verkrijgen inzicht in het recreatief gebruik, en de impact daarvan, in Nationaal Park de Biesbosch, de schil rondom de Biesbosch en de rest van de gemeente Altena	- Fase 1 van bestemmingsmanagement, het kwantitatieve onderzoek met inzichten in de piekmomenten wordt afgerond. De raad wordt geïnformeerd over de resultaten. - Fase 2: het kwalitatief onderzoek waarin bezoekers, inwoners en ondernemers zijn bevraagd over hun ervaringen met de Biesbosch wordt afgerond en geanalyseerd.	Q3 Q4		- In maart zijn de eerste resultaten van de nulmeting besproken met de stuurgroep en klankbordgroep. De verwachting is dat we de eindrapportage inclusief eerste conclusie in september kunnen delen met de raad. - Fase 2 is inmiddels aanbesteed. Er worden nu afspraken gemaakt over de planning met het winnende bureau met als uitgangspunt start werkzaamheden uiterlijk september.
Inwoners en bezoekers worden op een interactieve en digitale wijze geïnformeerd over de historische parels van Altena via QR-codes.	- De molens in Altena worden voorzien van een QR-code met cultuurhistorische informatie en verhalen - De vaarroute voor QRfgoed wordt verder uitgewerkt en gerealiseerd	Q1 Q2		- Op 15 februari 2025 is de QRfgoed molentocht geopend. - Op 24 mei 2025 is de podcast over de Biesbosch gelanceerd. Bij verschillende startlocaties in de gemeente Altena, Drimmelen en Dordrecht staan informatieborden met een QR-code en in de rest van het gebied zijn kleinere borden te vinden met QR-code. Deze kleinere borden

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	We meten en evalueren het gebruik van de QR-codes en komen op basis daarvan met een voorstel voor het vervolg/verdere uitrol.	Q4		hangen ook bij aanlegplekken in en aan het water zodat het verhaal van de Biesbosch ook beleefd kan worden vanaf het water tijdens het varen. Eind december worden de QRgoed-projecten geëvalueerd.
Strategisch accommodatie- / vastgoedbeleid				
Effectief en efficiënt beheer en/of onderhoud van ons vastgoed.	- Na de eerste fase (inventarisatie) leveren we in de eerste helft van 2025 een concreet afwegingskader, toetsing van de maatschappelijke accommodaties aan dit kader en een voorstel voor (langetermijn)investeringen in ons maatschappelijk vastgoed. - Uitbreiding, verduurzaming en renovatie d'Alburcht	Q2 2024 2023-2025		- In juni 2025 is de SWOT-analyse met achterliggende onderzoeken ten aanzien van het maatschappelijk vastgoed aan de raad voorgelegd. De uitwerking vindt nu plaats. - De aannemer is in Q2 gestart met de werkzaamheden.

3.2 Financieel overzicht

(bedragen in €)	2025	2026	2027	2028	2029
Bijstellingen					
Omzetten voorziening Onderhoud sportvelden naar reserve	323 N	1.114 N	269 N	203 N	615 V
Bijstelling baten verblijfsbelasting	131 N	48 N	48 N	48 N	48 N
Actualisatie budgetten onderwijshuisvesting	114 N	114 N	114 N	114 N	114 N
Bijstelling raming Fysieke bedrijfsinfrastructuur	114 N	114 N	114 N	114 N	114 N
Beheerkosten Rondeel	68 N	68 N	68 N	68 N	68 N
Bijstelling budget zwem- en gymvervoer	55 N	55 N	55 N	55 N	55 N
Noodzakelijk onderhoud Bijtelskil	88 N	-	-	-	-
Vervanging douchesysteem en riolering De Crosser	65 N	-	-	-	-
Vervanging gymnastiekmaterialen d'Alburcht	61 N	-	-	-	-
Septembercirculaire 2025	-	51 N	51 N	51 N	51 N
Overheveling tussen programma's					
Administratieve overheveling van programma 2	69 N	-	-	-	-
Budgettair neutraal					
SPUK IDO - baten	57 V	-	-	-	-
SPUK IDO - lasten	57 N	-	-	-	-
Diverse mutaties < 50.000	214 N	115 N	155 N	161 N	225 N
Totaal mutaties baten en lasten	1.301 N	1.680 N	875 N	815 N	61 N
Mutaties reserves					
Omzetten voorziening Onderhoud sportvelden naar reserve	323 V	1.114 V	269 V	203 V	608 N
Verwerking actualisatie reserves Kadernota 2026	75 V	75 V	75 V	75 V	75 V
Noodzakelijk onderhoud Bijtelskil - dekking	88 V	-	-	-	-
Diverse mutaties < 50.000	49 V	-	-	-	-
Totaal mutaties reserves	534 V	1.190 V	344 V	278 V	533 N
Totaal programma 3. Veelzijdig Altena	767 N	491 N	531 N	537 N	594 N

Toelichting op de mutaties

Omzetten voorziening Onderhoud sportvelden naar reserve

In 2025 wordt ten laste van de Algemene reserve de bestemmingsreserve Onderhoud sportvelden gevormd. Op basis van de regelgeving van het BBV kan de bestaande voorziening Onderhoud sportveld omgezet worden naar een reserve. Het bedrag van de voorziening wordt aan de reserve Onderhoud sportvelden toegevoegd. Deze mutatie is per saldo budgettair neutraal (zie ook onder Mutaties reserves).

Bijstelling baten verblijfsbelasting

Op basis van de raming van SVHW van juli 2025 wordt de structurele opbrengst van de verblijfsbelasting (toeristenbelasting) verlaagd naar € 324.000. In dit bedrag is ook de opbrengst opgenomen van verblijfsbelasting voor locaties waar arbeidsmigranten verblijven. Eerder was een

extra opbrengst van € 86.000 geraamd voor nog op te leggen aanslagen over 2024 voor de locaties van arbeidsmigranten. Volgens de raming van SVHW van juli 2025 wordt deze extra opbrengst echter niet gerealiseerd. Daarom wordt dit bedrag gecorrigeerd in de begroting.

Actualisatie budgetten onderwijshuisvesting

Binnen het budget voor onderwijshuisvesting worden kosten geboekt voor de huur van onderwijsaccommodaties en voor vergoedingen aan scholen die gebruikmaken van sportaccommodaties. Door inflatie en de uitbreiding van het aantal locaties waarvoor huur of vergoeding wordt betaald is een budgetverhoging van € 72.000 nodig. Daarnaast blijkt uit de actualisatie dat de inkomsten structureel te hoog zijn ingeschat. Daarom worden de geraamde opbrengsten met € 42.000 naar beneden bijgesteld.

Bijstelling raming Fysieke bedrijfsinfrastructuur

In de begroting zijn eerder ten onrechte structurele opbrengsten uit grondverkopen binnen het ROB geraamd. De opbrengstraming wordt daarom gecorrigeerd.

Beheerkosten Rondeel

Het beheer van 't Rondeel in Woudrichem wordt overgenomen van de exploitant. Dit leidt tot jaarlijks hogere uitgaven van € 68.000. In 2025 is daarnaast nog sprake van hogere lasten van € 30.000 voor de noodzakelijke inspectie van brandbeveiliging (Collegebesluit d.d. 23 april 2025).

Bijstelling budget zwem- en gymvervoer

Basisscholen in Altena maken voor gym- en zwemlessen gebruik van gymzalen en zwembaden verspreid over de hele gemeente. Deze locaties liggen niet altijd in de directe nabijheid van de scholen. De gemeente zorgt voor het vervoer van leerlingen van en naar deze lessen. In de afgelopen jaren zijn de kosten voor dit vervoer aanzienlijk gestegen. Op basis daarvan wordt het budget bijgesteld.

Noodzakelijk onderhoud zwembad Bijtelskil

Aan zwembad Bijtelskil is in 2025 nog onderhoud noodzakelijk. De hogere kosten worden gedekt ten laste van de reserve Onderhoud gemeentelijke gebouwen (zie ook onder Mutaties reserves). Per saldo is deze mutatie budgettair neutraal.

Vervanging douchesysteem en riolering sporthal De Crosser

Het blijkt noodzakelijk het douchesysteem en de buitenriolering van sportaccommodatie De Crosser te vervangen. Deze kosten waren in 2025 niet voorzien.

Vervanging gymnastiekmaterialen sporthal d'Alburcht

Bij een recente controle in sporthal d'Alburcht zijn diverse gymnastiektoestellen afgekeurd. Deze materialen voldoen niet meer aan de veiligheidseisen en mogen daarom niet langer gebruikt worden. De toestellen moeten in 2025 worden vervangen. De kosten van vervanging waren in 2025 niet voorzien.

Septembercirculaire 2025

In de Septembercirculaire 2025 zijn middelen ontvangen voor Overheidsbrede Dienstverlening. De lasten worden op programma 3 geraamd. De specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid (IDO) wordt vanaf 2026 omgezet naar de decentralisatie-uitkering Overheidsbrede Dienstverlening binnen het gemeentefonds. Met deze decentralisatie-uitkering kunnen gemeenten, vanuit hun regio, lokaal bepalen waar en welke vorm van ondersteuning het meest passend is.

Overheveling tussen programma's

De salarislasteren van de verenigingsondersteuners worden ten laste gebracht van de specifieke uitkering Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Dit leidt tot een administratieve overheveling van budget van programma 2 naar programma 3. Per saldo is deze mutatie budgettair neutraal (zie ook programma 2).

Budgettair neutraal

De raming van de baten uit de specifieke uitkering Informatiepunt Digitale Overheid (IDO) wordt in de begroting opgenomen. Tegelijkertijd worden de uitgaven ten laste van deze specifieke uitkering geraamd. Per saldo is deze mutatie budgettair neutraal.

Mutaties reserves

- Omzetten voorziening Onderhoud sportvelden naar reserve. In 2025 wordt ten laste van de Algemene reserve de bestemmingsreserve Onderhoud sportvelden gevormd. Op basis van de regelgeving van het BBV kan de bestaande voorziening Onderhoud sportveld omgezet worden naar een reserve. Het bedrag van de voorziening wordt aan de reserve Onderhoud sportvelden toegevoegd. Deze mutatie is per saldo budgettair neutraal.
- Verwerking actualisatie reserves Kadernota 2026. In de Kadernota 2026 is opgenomen dat een aantal bestemmingsreserves kan vrijvallen en overgeheveld kan worden naar de Algemene reserve. Bij een aantal bestemmingsreserves betekent dit dat ook geraamde toevoegingen en onttrekkingen komen te vervallen.
- *Noodzakelijk onderhoud zwembad Bijtelskil*. Aan zwembad Bijtelskil is in 2025 nog onderhoud noodzakelijk. De hogere kosten worden gedekt ten laste van de reserve Onderhoud gemeentelijke gebouwen. Per saldo is deze mutatie budgettair neutraal.

Programma 4. Duurzaam Altena

4.1 Doelenbomen Duurzaam Altena

	Doelstelling is behaald / Op koers om doelstelling te behalen.
	Bijsturing nodig om doelstelling te behalen.
	Nog geen actie ondernomen of forse bijsturing nodig om doelstelling te behalen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Omgevingswet				
Toepassen van de regels en werken naar de doelen van de Omgevingswet.	- Raad betrekken bij en laten besluiten over keuzes bij verdere opbouw van Omgevingsplan Altena. - Toepassen van afspraken (december 2023) bij de programmastructuur over raadsbetrokkenheid. - Raad informeren over nieuw tijdpad op basis van de gedane ombuigingen in juli 2024, eerste ervaringen en nieuwste inzichten. - Raad monitorresultaten aanbieden.	2025-2031 2025 en verder 2025 2025 en verder		- In het najaar van 2025 is een raadsinformatiebrief gestuurd waarin uitleg gegeven is over de verschillende instrumenten van de Omgevingswet en de rol van de raad daarin. - De raad heeft op 18 juni 2025 de programmastructuur geamendeerd vastgesteld en over een aanvullende afspraak besloten. Die wordt uitgevoerd. - Het tijdschema blijft staan. (1) In de huidige bestuursperiode is de Omgevingsvisie Altena 2040 het strategisch kader voor de fysieke leefomgeving. (2) In overeenstemming met de structuur van de POW's en het raadsbesluit wordt gewerkt aan verplichte en vrijwillige programma's. Voor een of meer POW's wordt naar verwachting in de tweede helft van 2025 het 'programmakader' bij de raad geagendeerd. (3) Het Omgevingsplan Altena dient gereed en vastgesteld te zijn voor 1 januari 2032. In 2025 is

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
				gestart met de voorbereidingen van de eerste tussentijdse wijziging van het tijdelijk Omgevingsplan. (4) Dankzij de Rijksbijdrage en de aanvulling vanuit de Kadernota 2026 is geen bijstelling van de werkzaamheden nodig. Het streven is om bij de ontwikkeling van nieuwe omgevingsprogramma's de beoogde effecten en wijze van monitoring op te nemen. Dat is een stap binnen de beleidscyclus van de Omgevingswet.
Veense Put				
De ruimtelijke, juridische en feitelijke situatie op de Veense Put op rechtvaardige wijze in overeenstemming met elkaar brengen.	- Met de eigenaren sluiten we anterieure overeenkomsten met het oog op de realisatie van de gewenste kwaliteitsverbetering en het mogelijk maken van permanente bewoning op de Veense Put. - Aansluitend wordt een wijziging van het Omgevingsplan voorbereid.	2025 en verder 2025 en verder		- Over de Veense Put is op 11 juli 2025 een RIB gestuurd. Voor het gebied wordt een omgevingsprogramma met kostenverhaal opgesteld. Ook gaat in de toekomst tijdelijk een uitzondering gelden van de Beleidslijn grote rivieren 2025 voor dit buitendijks gelegen gebied. Dat maakt de eerder gedachte volgorde anders. Het beeld is nu als volgt. - In het vierde kwartaal van 2025 wordt het kaderstellend beleid (de uitgangspunten) voor het omgevingsprogramma Veense Put ter besluitvorming voorgelegd aan de raad in de vorm van een 'programmakader'. - Vanaf 2026 krijgt dit een vervolg, dat met de nodige stappen vermoedelijk meer jaren gaat duren.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Arbeidsmigranten				
We gaan op zorgvuldige wijze ruimte bieden aan de ontwikkeling van huisvestingslocaties voor arbeidsmigranten.	Uitvoeren nieuw behoefteonderzoek arbeidsmigranten	2025		In 2022 is een behoefteonderzoek gedaan. Dit brengt de behoefte aan huisvesting tot 2030 in kaart. Aan de raad is toegezegd om in 2025 een nieuw onderzoek te doen om daarmee nieuwe ontwikkelingen in kaart te brengen.
Duurzaamheid				
Uitvoering Warmtevisie Altena 2021.	- We voeren de plannen uit die we voor spoor A en B van de Warmtevisie hebben opgesteld. Dit doen we in samenwerking met onder andere de woningcorporaties. - We zetten ons in om belemmeringen voor verduurzaming van de Woudrichemse vesting en monumenten weg te nemen. - We doen onderzoek naar mogelijkheden voor het lokaal toepassen van alternatieve warmtebronnen zoals groen gas en aquathermie. - We beginnen met de herijking van de Warmtevisie Altena (dit wordt een Warmteprogramma onder de Omgevingswet).	Q1 2025 en verder Q1 2025 en verder Q1 2025 en verder Q1 2025 en verder		- Dit is een continu proces. De woningcorporaties zijn betrokken bij de uitvoering van de Warmtevisie. Zij hebben hun eigen verduurzamingsopgave. - Eind 2024 is versoepeling van regels voor verduurzaming van niet-monumenten binnen de vesting vastgesteld door het college. Ten opzichte van de jaarrekening 2024 zijn geen nieuwe ontwikkelingen te melden. - Een aantal melkveehouders is geïnteresseerd in deelname in collectieve mestvergisting. Om belemmeringen weg te nemen met betrekking tot locatiekeuze en vergunningen voor stalaanpassingen spreken we met onder andere de provincie. Met betrekking tot aquathermie verkennen we samen met de RPE-mogelijkheden voor samenwerking. - Intern zijn voorbereidingen getroffen voor het opstellen van een warmteprogramma. Altena neemt hiervoor deel aan het ondersteuningsaanbod van het NPLW (Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie). - Ecologisch adviesbureau Ecoresult gaat voor Altena een SMP opstellen dat in de 1^e helft van

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	- We stellen een SMP (soortenmanagementplan) op. - We realiseren een meerjaren ontzorgingsprogramma dat particuliere woningeigenaren helpt bij alles rondom het verduurzamen van de woning. - We stellen een subsidieregeling op o.b.v. de Lokale Aanpak Isolatie.	2025 – 2027 2025 – 2027 2025 – 2026		2027 gereed zal zijn. De activiteiten zijn medio 2025 gestart. Zwaartepunt van de activiteiten (tellingen/inventarisatie van soorten) ligt in 2026. - De nieuwe aanbesteding voor het vinden van een marktpartij die het isolatieprogramma gaat uitvoeren, loopt nog. Definitieve gunning is gepland op 23 september 2025. - De gemeentelijke subsidieregeling LAI is in concept gereed. De subsidieregeling wordt, na gunning, door bovengenoemde marktpartij in zijn geheel uitgevoerd.
Openbare laadinfrastructuur.	We plaatsen openbare laadvoorzieningen. Dit op basis van de reeds gesloten concessieovereenkomst.	Doorlopend		In het eerste halfjaar 2025 zijn ca. 70 laadpalen geplaatst.
Altena energie-eiland.	We stimuleren het plaatsen van zonnepanelen op bedrijven(terreinen) en zetten ons in om op bedrijventerrein de Rietdijk een Smart Energy Hub op te zetten (met ondersteuning vanuit de RES).	Q1 2025 en verder		Vanaf april 2025 is een aanjager bedrijventerreinen aangetrokken, die zich voor de Rietdijk voornamelijk zal focussen op het verbeteren van de organisatiegraad en het verkennen van een mogelijke BIZ. Collectieve samenwerking is nodig om tot een concreet initiatief te komen. Naast de Rietdijk richt de aanjager bedrijventerreinen zich ook op verduurzaming bij de BIZ-businessparken Werkendam.
RES 2.0	We herijken de RES 1.0 naar RES 2.0 in 2025. Daarbij gebruiken we de systeemstudie Altena Energie Eiland.	Oplevering Q1 2025		De wensen en bedenkingen opgehaald in de Altenatafel van 11 maart zijn verwerkt in het definitieve Regionaal Plan Energiesysteem: West-Brabant Energie in Balans (RPE-WBEB). Het RPE-WBEB is in de raadsvergadering van 18 juni 2025 vastgesteld.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	In samenhang met de RES 2.0 houden we het Zonnekader Altena integraal tegen het licht	Q2 2025		Het zonnekader gaan we nog tegen het licht houden. Dit gebeurt in samenhang met gebiedsaanpak onder het RPE-WBEB. Planning Q1 2026.
De openbare verlichting uitvoeren in 100% LED.	In 2025 ronden we de vervanging van conventionele verlichting door LED-verlichting af.	2025		Binnenkort worden de laatste conventionele lichtpunten vervangen door LED. Hiermee wordt de doelstelling behaald om alle straatverlichting te voorzien van LED lampen.
Gebruikmaken van (alternatieve) vormen van energieopslag.	We doen onderzoek naar (alternatieve) vormen van energieopslag. Dit wordt uitgewerkt in de RES 2.0.	2025		Dit hangt samen met de Energiesysteemstudie. In het RPE-WBEB neemt energieopslag een belangrijke plaats in. Samen met de provincie wordt gewerkt aan een afwegingskader voor grote batterijen.
Wonen				
Kaders formuleren voor de volkshuisvesting van en in Altena, gericht op het aanbieden van woonruimte voor inwoners (met een zorgvraag).	- Vaststellen regionale Woonzorgvisie. - Vaststellen volkshuisvestingsbeleid Altena (opvolger Woonvisie)	2025 2025		- Afsprakenkader wonen, welzijn en zorg regio Baronie is vastgesteld. - Het college heeft de raad het "Kader wonen, welzijn en zorg" aangeboden ter vaststelling (beoogde vaststelling Q4 2025). Met dit strategische kader legt de raad de basis voor het Volkshuisvestingsprogramma (vaststelling college 2026). Dit kader en het Volkshuisvestingsprogramma geven beleidsmatig richting aan de thema's Wonen en Wonen met zorg. - De raad heeft via een RIB (03-07-2025) kennis kunnen nemen van de (on)mogelijkheden van woningmarktregulering voor inwoners met binding.
Het woonaanbod in de 21 kernen van Altena in 2030 is duurzaam, veelzijdig, kwalitatief, authentiek en passend bij de sociale cohesie van de kernen en de levensfase van de inwoners.	- Uitvoeren van het Programmaplan Wonen. - Opstellen dorpsstrategie Woudrichem.	2025-2026 2025		De raad is tijdens de extra Altenaronde (24-06-2025) geïnformeerd over de voortgang van Programma Wonen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	- Opstellen dorpsstrategie Sleeuwijk. - Stimuleren bijzondere/innovatieve woonvormen. - Realiseren van 1 of 2 projecten met flexwoningen.	2025 2025 2025-2026		- De input uit de wensen- en bedenkingenprocedure (april 2025) voor de Gebiedsagenda werken we uit in de Kernstrategie Woudrichem. We streven ernaar om de Kernstrategie eind Q3 of begin Q4 aan de raad aan te bieden - De evaluatie van de inhoud en het proces voor Almkerk en Woudrichem moet nog plaatsvinden. Daarna starten we het proces van de kernstrategie Sleeuwijk op. Dat zal naar verwachting in Q3/A4 van 2025 gebeuren. - De formulering van spelregels voor het gemeentelijk stimuleringsfonds innovatie bouw- en woonvormen loopt vertraging op. Aan de verschillende opties hangen verplichtingen en randvoorwaarden vast. Dit vraagt nog een nadere verkenning en afweging. - We zijn in gesprek met de initiatiefnemer over een haalbaarheidsonderzoek voor een groot flexproject.
Circulair voedselsysteem				
Voortgang boeken op de weg naar een circulair voedselsysteem	- Het verder uitbouwen en versterken van het ondersteuningsnetwerk voor agrarische ondernemers - Het faciliteren van transitielab en masterclass korte keten waarin de gemeente samen met gebiedspartijen concrete experimenten, projecten en onderzoeken uitvoert en belemmeringen wegneemt - Uitvoering geven aan het project gezonde en circulaire kantine en catering in samenwerking met MidZuid	2025 - 2028 2025 - 2028 2025 2025 en verder		- De subsidieaanvraag GLB Kennis en Informatie is na afwijzing indiening 2024 opnieuw ingediend. Het ondersteuningsnetwerk is verder uitgebouwd en doorgezet en daarmee wordt een duurzame bijdrage geleverd aan de landbouw- en voedseltransitie. - In 2025 zijn er drie transitielabs georganiseerd over verschillende thema's voor voedseltransitie. Een nieuwe masterclass is gepland (vertraagd vanwege nieuwe indiening van bovengenoemde subsidie).

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	- Continuering van de actieve deelname aan de carbon farming pilot om de samenwerking tussen bedrijven en boeren in Altena te vergroten - Uitwerken van de verkenning van het thema circulaire economie voor Altena	2025		- Het project gezonde en circulaire kantine en catering is in Q4 2025 afgerond. De tastbare interventies en aanpassingen in aanbod kantine leiden tot andere keuzes van gebruikers. - Vier agrariërs en vijf bedrijven nemen actief deel aan de carbon farming pilot. De inzet van carbon farming t.b.v. duurzaam bodembeheer wordt ook binnen het Regiodeal project gezonde bodem verkend. - Een ontwikkelperspectief circulariteit wordt uitgewerkt.
Meer externe financiering voor het programma circulair voedselsysteem	- Uitvoering geven aan twee projectfiches 'duurzaam bodembeheer' en 'gezonde en plantaardige voeding'; onderdeel van het subsidieproces voor de Regiodeal West-Brabant - Verkennen nieuwe kansen voor externe financiering van het programma circulair voedselsysteem in samenwerking met onze subsidieadviseur	2025 en verder 2025 en verder		- Uitvoering en samenwerkingen in de Regiodeal projecten zijn gestart en verlopen volgens planning. - Subsidie aanvraag GLB Kennis en Informatie is opnieuw ingediend. SIG-aanvraag (Samenwerking Integrale Gebiedssamenwerking) is ingediend en toekenning wordt verwacht in Q4 2025
Groeierende bewustwording bij onze inwoners over herkomst en gebruik van gezonde voeding	- Organiseren 5e editie van 'de Week van Ons Eten Altena' (voorheen Dutch Food Week Altena) - Uitvoering geven aan het communicatieplan van het programma circulair voedselsysteem, inclusief bewustwordingscampagne	2025 2025 en verder		- De Week van Ons Eten 2025 is succesvol georganiseerd met een balans in beperkte inzet, middelen en maximale impact. - Het communicatieplan is uitgevoerd met twee bewustwordingscampagnes: voorkomen van voedselverspilling en seizoensgroenten

4.2 Financieel overzicht

(bedragen in €)	2025	2026	2027	2028	2029
Bijstellingen					
Doorschuiven diverse projecten Omgevingswet	435 V	-	-	-	-
Lagere baten rioolheffing	100 N	-	-	-	-
Lagere baten rioolheffing - mutatie voorziening	100 V	-	-	-	-
Hogere baten afvalstoffenheffing	-	427 V	427 V	427 V	427 V
Hogere baten afvalstoffenheffing - mutatie voorziening	-	427 N	427 N	427 N	427 N
Regiodeal Bodem - baten	210 V	217 V	76 V	15 V	-
Regiodeal Bodem - lasten	186 N	205 N	64 N	15 N	-
Regiodeal Boer tot bord - baten	194 V	204 V	32 V	-	-
Regiodeal Boer tot bord - lasten	171 N	192 N	20 N	-	-
Verbouwing gemeentehuis	-	97 V	-	-	-
Bijstelling baten milieuleges	76 N	76 N	76 N	76 N	76 N
Septembercirculaire 2025	12 N	1.675 N	11 N	9 N	-
Bijstelling deelnemersbijdrage OMWB	52 V	13 V	7 V	9 V	9 V
Budgettair neutraal					
Bijstelling budget CDOKE - baten	916 N	400 V	400 V	400 V	400 V
Bijstelling budget CDOKE - lasten	916 V	400 N	400 N	400 N	400 N
Bijstelling budget Lokale Aanpak Isolatieprogramma (LAI) - baten	619 V	-	-	-	-
Bijstelling budget Lokale Aanpak Isolatieprogramma (LAI) - lasten	619 N	-	-	-	-
Bijstelling budget Hof van Courtine - baten	175 V	-	-	-	-
Bijstelling budget Hof van Courtine - lasten	175 N	-	-	-	-
Diverse mutaties < 50.000	49 N	31 N	51 N	62 N	47 N
Totaal mutaties baten en lasten	397 V	1.648 N	108 N	138 N	113 N
Mutaties reserves					
Verwerking actualisatie reserves Kadernota 2026	69 N	69 N	69 N	69 N	69 N
Doorschuiven diverse projecten Omgevingswet mutatie reserve	435 N	-	-	-	-
Meicirculaire 2025 - Omgevingswet	312 N	-	-	-	-
Totaal mutaties reserves	816 N	69 N	69 N	69 N	69 N
Totaal programma 4. Duurzaam Altena	419 N	1.717 N	177 N	207 N	183 N

Toelichting op de mutaties

Doorschuiven diverse projecten Omgevingswet

In 2025 worden een aantal projecten in het kader van de Omgevingswet niet uitgevoerd. Hierdoor wordt het beschikbare budget voor de Omgevingswet niet volledig benut. Als gevolg daarvan wordt

ook minder gebruik gemaakt van de reserve Omgevingswet. Per saldo is deze mutatie budgettair neutraal (zie ook onder Mutaties reserves).

Lagere baten rioolheffing en mutatie voorziening riolering

De raming van de opbrengst uit rioolheffing voor niet-woningen is op basis van de gerealiseerde opbrengst in 2023 voor 2025 met € 100.000 verhoogd. Achteraf blijkt dat de hogere opbrengst in 2023 incidenteel was in en in 2025 niet is gerealiseerd. Omdat het product riolering een gesloten systeem betreft, worden de lagere baten verrekend met de voorziening rioolheffing. Deze correctie heeft geen invloed op het begrotingssaldo.

Hogere baten afvalstoffenheffing en mutatie voorziening afval

De tarieven voor de afvalstoffenheffing worden conform het vastgestelde tarievenbeleid voor niet-kostendekkende tarieven verhoogd met 2% plus inflatie. Deze verhoging is nodig vanwege stijgende kosten voor afvalinzameling, inflatiecorrectie en toename van het aantal aan afval toegerekende uren op milieustations. Omdat het product afval een gesloten systeem betreft, worden de hogere inkomsten verrekend met de voorziening afvalstoffenheffing. Per saldo is deze mutatie budgettair neutraal.

Regiodeal Bodem – baten en lasten

De baten en lasten van de regiodeal Bodem worden in de begroting verwerkt. Omdat de geraamde baten hoger zijn dan de geraamde lasten is sprake van een voordeel.

Regiodeal Boer tot bord - baten en lasten

De baten en lasten van de regiodeal Boer tot bord worden in de begroting verwerkt. Omdat de geraamde baten hoger zijn dan de geraamde lasten is sprake van een voordeel.

Verbouwing gemeentehuis

Voor de verbouwing van het gemeentehuis worden leges ontvangen.

Bijstelling baten milieuleges

De oorspronkelijke verwachting van de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB) was dat er jaarlijks 17 milieuvergunningen zouden worden afgegeven. Uit de actuele raming van de OMWB van 2 september 2025 blijkt dat dit aantal waarschijnlijk niet boven de 10 uitkomt. Op basis van deze nieuwe inzichten worden de geraamde leges structureel naar beneden bijgesteld.

Septembecirculaire 2025

In de Septembecirculaire 2025 is voor 2026 binnen het gemeentefonds de decentralisatie-uitkering CDOKE opgenomen als vervanging van de specifieke uitkering CDOKE. Met deze uitkering kunnen gemeenten uitvoering geven aan hun taken op het gebied van klimaat- en energiebeleid. De middelen zijn ook beschikbaar voor de periode 2027 tot en met 2030, maar de uitkeringsvorm na 2026 is nog niet bepaald.

Bijstelling deelnemersbijdrage OMWB

De vaststelling van de Jaarrekening 2024 van de Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB) leidt tot een terugbetaling aan de deelnemende gemeenten. Voor gemeente Altena gaat

het om een bedrag van € 52.000. Daarnaast wordt op basis van de begroting 2026 van de OMWB de deelnemersbijdrage vanaf 2026 bijgesteld.

Budgettair neutraal

- Bijstelling budget CDOKE. De raming van de baten vanuit de Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE) wordt bijgesteld. Tegelijk met de baten worden de lasten geraamd.
- Bijstelling budget Lokale Aanpak Isolatieprogramma (LAI). De specifieke uitkering voor het ondersteunen van bewoners bij het isoleren van hun woning is ontvangen. Tegelijk met de baten worden de lasten geraamd.
- Bijstelling budget Hof van Courtine. Voor het project Hof van Courtine is een subsidie (baten) ontvangen. Hiertegenover worden tegelijk de lasten geraamd.

Mutaties reserves

- Verwerking actualisatie reserves Kadernota 2026. In de Kadernota 2026 is opgenomen dat een aantal bestemmingsreserves kan vrijvallen en overgeheveld kan worden naar de Algemene reserve. Bij een aantal bestemmingsreserves betekent dit dat ook geraamde toevoegingen en onttrekkingen komen te vervallen.
- Doorschuiven diverse projecten Omgevingswet - mutatie reserve. In 2025 worden een aantal projecten in het kader van de Omgevingswet niet uitgevoerd. Hierdoor wordt het beschikbare budget voor de Omgevingswet niet volledig benut. Als gevolg daarvan wordt ook minder gebruik gemaakt van de reserve Omgevingswet. Per saldo is deze mutatie budgettair neutraal.
- Meicirculaire 2025 - Omgevingswet. In de Meicirculaire 2025 zijn extra middelen voor de uitvoeringskosten van de Omgevingswet opgenomen. Deze baten zijn verantwoord op programma 6a. De middelen worden aan de reserve Omgevingswet toegevoegd. Zie ook de Raadsinformatiebrief van 27 juni 2025.

Programma 5. Bereikbaar Altena

5.1 Doelenbomen Bereikbaar Altena

	Doelstelling is behaald / Op koers om doelstelling te behalen.
	Bijsturing nodig om doelstelling te behalen.
	Nog geen actie ondernomen of forse bijsturing nodig om doelstelling te behalen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Uitwerking mobiliteitsvisie (projectnummering M1, M2 e.d. conform Mobiliteitsvisie) https://op.kc/agGTb				
Uitwerking Mobiliteitsvisie.	- Kernen en woongebieden verkeersveilig inrichten met voetganger en fietser als hoofdgebruiker (M1) - Aanpak verkeersveiligheidsknelpunten tussen modaliteiten ontwikkelen en uitvoeren (M2) - Op orde maken kwaliteit hoofdnetwerk fiets (project F9) <i>Deze eerste drie projecten (M1, M2 en F9) worden gedekt uit jaarlijkse exploitatiebudget (€ 335.000/jaar). Waar mogelijk wordt meegelift met de voorgenomen werkzaamheden in de openbare ruimte conform het Jaarplan Openbare Ruimte. Daar waar riool- en of weg(beheer)werkzaamheden plaatsvinden wordt gezien in hoeverre maatregelen voor verkeersveiligheid, -bereikbaarheid of -leefbaarheid moeten plaatsvinden. Een en ander mede gebaseerd op informatie uit het Strategisch Plan Verkeersveiligheid en/of andere data.</i>	Permanent Permanent Permanent		Dit (projecten M1 en M2) zijn twee acties waar permanent aandacht voor is. Waar problemen / knelpunten worden aangereikt (circa 750 meldingen in brede zin via Fixie/website), worden deze gezien en waar mogelijk opgelost. Momenteel voeren wij indachtig de aangenomen motie onderzoek uit naar het fietsnetwerk. Op basis van de inventarisatie en geanalyseerde knelpunten wordt een maatregelpakket voorgesteld (F9). Uitvoering daarvan zal vanaf 2026 plaatsvinden.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	• Uitwerken onderdelen Verkeersvisie Hank (project M3) ○ Sluipverkeer Buitendijk Hank / Nieuwendijk (M3b; zie ook project A16) ○ Aanleg vrijliggend fietspad Jachtsloot Hank (M3c) ○ Vrijliggend fietspad Nathalsweg te Hank (M3d) ○ Route buitenom (tunnel Kurenpolderweg Hank uitdiepen) (M3e 1) ○ Vrijliggend fietspad Kurenpolderweg (onder viaduct A27) (M3e 2)	Q1 2026 Medio 2026 Medio 2026 tot en met 2029		M3b Sluipverkeer Buitendijk: het vastgestelde maatregelpakket wordt uitgewerkt en, waar mogelijk in combinatie met overige werkzaamheden, gerealiseerd eind 2025/begin 2026. M3c Fietspad Jachtsloot: De bestaande waardevolle boomstructuur langs de Jachtsloot en de krappe resterende maat in de openbare ruimte maakt het schier onmogelijk om een voldoende brede en veilige vrijliggende fietsvoorziening te realiseren. We blijven op zoek naar een mogelijk alternatieve oplossing. M3d Fietspad Nathalsweg: definitieve tracé is bekend. Geen planologische procedure noodzakelijk. Grondverwerving lijkt positief te verlopen. Verwachte start werkzaamheden voorjaar 2026 M3e 1 Route buitenom (Uitdiepen tunnel): de voorbereidende fase is afgerond en de mogelijkheden voor de verdieping van de tunnelbak en omliggende infrastructuur zijn in beeld gebracht. Er zijn ook gesprekken gevoerd met de stakeholders. Najaar 2025 wordt met conditionerende onderzoeken gestart. Dit zijn onderzoeken die de niet-technische aspecten van (infrastructurele) projecten in kaart brengen. Ze kijken vanuit de omgeving naar het project en vice versa. Deze onderzoeken omvatten onder andere milieu- en planologische aspecten zoals akoestiek, omgevingsveiligheid, ecologie, water, luchtkwaliteit, verkeer en bodem. Rijkswaterstaat heeft aangegeven dat in de loop van 2026 een aanpassing van de planning voor de werkzaamheden aan Rijksweg 27 wordt verstrekt. Tot die tijd blijft het onduidelijk of en wanneer de aanpassing van de zuidelijk afrit bij Hank (afrit 21) plaatsvindt. Ons college pakt door in de verdere

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	○ Nieuwe verbinding Kurenpolderweg-Nathalsweg Hank (M3f) ○ Fietspad Kurenpolderweg (nabij recreatiepark) Hank (M3g) • Aanpak fietspad langs de Middenweg (M4). <i>Planning afhankelijk van de voortgang van de procedures als planologische procedure, grondverwerving en dergelijke</i> • Zorg dragen voor toekomstbestendige veren (M5) • Aanpak recreatief verkeer opstellen en uitvoeren (M6)	tot en met 2029 tot en met 2029 afhankelijk van keuze voor vervolg Permanent Permanent		voorbereiding en uitvoering van de maatregelen uit de verkeersvisie Hank. Zulks geldt ook voor het vrijliggende fietspad langs de Kurenpolderweg (3e 2) tussen de Keizer Napoleonweg en onder het viaduct door. M3f Nieuwe Verbinding Kurenpolderweg – Nathalsweg: er is een principekeuze gemaakt voor de situering van deze nieuwe verbindingsweg. Uitwerking en realisatie vinden samen plaats met 3e M3g Fietspad Kurenpolderweg-west: dit project wordt integraal opgepakt met de projecten hangt 3d en 3e. M4 Aanpak Middenweg Andel-Veen; In december 2024 hebben wij aangegeven ons te heroriënteren op de beste oplossing voor het verbeteren van de fietsveiligheid. Daartoe is ook overleg gevoerd met betrokken aanwonenden, de dorpsraden en overige belanghebbenden. De raad wordt eind 2025 geïnformeerd over de resultaten en vervolgstappen. M5 Toekomstbestendige veren Voor alle veerverbindingen is en wordt gewerkt aan het verkrijgen van betere en actuelere informatie over gebruikersaantallen en exploitatiecijfers. M6 Aanpak recreatiefverkeer betreft voornamelijk het beperken van de overlast van recreatief verkeer ('herrie makende' motorfietsen en wielrenners) op dijklinten en in de Biesbosch. We kunnen dit gedrag slechts in zeer beperkte mate beïnvloeden. F7 Bepalen en inrichten regionale fietsnetwerk in Almkerk en Waardhuizen is (conform planning nog niet in 2024 opgepakt. De in 2024 uitgevoerde verkenning naar de aanleg van 'doorfietspad' / snelle fietsverbinding tussen de

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	- Bepalen en inrichten regionale fietsnetwerk in Almkerk en Waardhuizen (F7) - Verkennen regionale fietsverbinding vanaf de Tol naar de Merwedebrug (F8) - Op orde maken hoofnetwerk fiets (F9) - Ontwikkelen mobiliteitshubs in drie schaalniveaus (project O10) - Ontwikkelen interregionale hub De Tol (project O11). In combinatie met ontwikkeling Werkendam Noord (A13) en <i>Bus Rapid Transit</i> - Verkennen, uitbouwen en monitoren openbaar vervoer binnen Altena (O12)	Na 2025 2025-2026 2025-2030 2024-2040 2024-2030 Permanent		Tol en de Merwedebrug (F8) wordt verder meegenomen in de fietsvisie die momenteel wordt opgesteld. F9 Hoofnetwerk fiets wordt nadrukkelijk opgepakt in het kader van de motie de Fiets op 1. van juli 2024. Aanpakken van knelpunten wordt de komende jaren opgepakt. De feitelijke realisatie van diverse voorzieningen bij de HUBS (O10) te Hank, Nieuwendijk, De Tol laat langer op zich wachten dan gepland. Dit is een gevolg van afstemming met RWS alsook de te beperkte ambtelijke capaciteit. Het opwaarderen van de HUB De Tol (O11) wordt in samenspraak met de Stedelijke Regio Breda Tilburg (SRBT) onder andere voorgedragen voor de zogenaamd WoKT (Woningbouw op Korte Termijn) subsidieregeling. De door Rijkswaterstaat aangekondigde herfasering van de werkzaamheden aan Rijksweg 27 in combinatie met de ontwikkeling van Werkendam noord biedt andere/nieuwe kansen voor het realiseren van een HUB nabij de Tol. Openbaar Vervoer O12 Rond de start van de nieuwe dienstregeling (6/7/2025) hebben we het (bewaar)boekje Vervoer in Altena huis aan huis bezorgd. Daarmee is gewerkt aan de <u>bruikbaarheid</u> en <u>begrijpelijkheid</u> van het openbaar vervoer in Altena. Aangaande de <u>betalbaarheid</u> onderzoeken we welke mogelijkheden er zijn om kortingspassen te introduceren voor diverse doelgroepen in onze gemeente. De <u>bereikbaarheid</u> wordt onder andere verbeterd door de voorgenomen plaatsing van afsluitbare fietsenstallingen bij de HUBs en mogelijkerwijs ook

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	• Verbeteren verbinding Werkendam en A27 voor gemotoriseerd verkeer (A13). • Aanpak file knelpunt N267 (Kromme Nol) (A14). • Aangehaakt blijven bij reconstructie A27 (A15).	tot en met 2030 tot en met 2027 tot en met 2031		op andere plekken als de ervaringen met deze stallingsvoorzieningen goed zijn. De <u>beschikbaarheid</u> van het openbaar vervoer is door de introductie van <i>Bravoflex</i> verbeterd. Voorts heeft de oproep aan 240 verenigingen / kerken geleid tot het met één vereniging doorpakken op inzet van leden op één of meerdere openbaar vervoersverbindingen. Dit wordt najaar 2025 nader uitgewerkt. Inmiddels wordt gewerkt aan het opstellen van een definitief ontwerp voor de tweede ontsluiting (M13) van de kern Werkendam. Ook voor deze ontsluiting wordt een aanmelding gedaan bij de WoKT subsidieregeling (zie onder project O11). De provincie heeft aangaande A14 Kromme Nol concrete stappen gezet betreffende de verdere voorbereidingen. Onder andere is, samen met de gemeente Altena, overleg gevoerd met de dorpsraden en de vertegenwoordigers van ZLTO/ACA/Cumela. Najaar 2025 is er een brede informatiebijeenkomst. Verwachte start uitvoering werkzaamheden is in voorjaar 2027. Aangaande project A15 Slimme Aanpak A27, kan worden gesteld dat zowel bestuurlijk als ambtelijk overleg heeft plaatsgevonden op de vier sporen: Spoor 1 Optimale beschikbaarheid HWN - Project A27 / Aannemer - Kwaliteitssprong Openbaar Vervoer 2030 (BGU) - Openbaar Vervoer tijdens de ombouw Spoor 2 Mobiliteitsmanagement - Bewoners & Logistiek - Smart Mobility Spoor 3 Verkeersmanagement & Monitoring - Monitoring

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	Aanpak sluipverkeer nabij kernen A27 op basis van het in 2023 uit te voeren onderzoek (A16).	tot en met 2026		Spoor 4 Lokale inframaatregelen - Randvoorwaardelijke mobiliteitstransitie (structureel) - Minder hinder (tijdelijk) Om de overlast vanwege sluipverkeer tegen te gaan wordt het vastgestelde maatregelpakket uitgewerkt en, waar mogelijk in combinatie met overige werkzaamheden, gerealiseerd eind 2025/begin 2026.
	- Verbeteren hoofdstructuur gemotoriseerd verkeer Tol-Woudrichem-de Rietdijk (N322/N267) <i>in samenhang met amendement inzake mobiliteitsvisie aangaande verbinding Rietdijk – A27 van 22 juni 2021 (A17)</i> - Aanpak landbouwverkeer (in samenwerking binnen Regio West-Brabant) (18) - Op orde maken kwaliteit hoofdnetwerk auto met aandacht voor slimme voertuigen (A19) - Opstellen laadstrategie auto (G20). - Opstellen laadstrategie fiets (G21).	2024-2026 Afgerond Permanent Afgerond Afgerond	 	Er zijn eerste ambtelijke overleggen geweest inzake verdere studie N322. Afgerond. Project A19 Op orde maken kwaliteit hoofdnetwerk auto met aandacht voor slimme voertuigen is nog niet actief opgepakt. We volgen vanaf de zijlijn de ontwikkelingen die hier spelen en haken waar nodig aan. Projecten G20 en G21 gaan over verduurzamen van vervoer. Enerzijds de laadstrategie voor auto's (G20) en anderzijds laadpunten voor de elektrische fiets (G21). In 2024 zijn circa 100 laadpalen geplaatst. Daarbij werden we in circa 30% van de gevallen geconfronteerd met bezwaren op de voorgestelde locaties. Overleg en soms ene juridische procedure

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	Gedrag beïnvloeden met slimme marketing, educatie en gedragscampagnes (G22). <i>De planningen zijn afhankelijk van de voortgang van de procedures als planologische procedure, grondverwerving en dergelijke.</i>	Permanent		heeft uiteindelijk geleid tot (bepekte) aanpassing van de locaties. Project G22 is als laatste project opgenomen in de mobiliteitsvisie. Dit project betreft de zogenaamde mensgerichte maatregelen: gedrag beïnvloeden met slimme marketing, educatie en gedragscampagnes. In 2024 is een nieuw meerjarenplan voor mensgerichte maatregelen opgesteld.
Ontsluiting kern Werkendam (projectnummering conform Mobiliteitsvisie)				
Ontsluiting kern Werkendam.	We onderzoeken de opties tot verbeteren van de verbinding tussen Werkendam en de A27 voor gemotoriseerd verkeer en nemen hierin een besluit (project A13).	tot circa 2030		Zie bij Uitwerking Mobiliteitsvisie project A13
A27 en onderliggend wegennet (projectnummering conform Mobiliteitsvisie)				
De A27 en het onderliggend wegennet.	- Aangehaakt blijven bij reconstructie A27 (project 15). - Aanpak sluipverkeer nabij kernen A27 op basis van het in 2023 uit te voeren onderzoek (project 16)	tot en met 2031 tot en met 2026		Zie bij Uitwerking Mobiliteitsvisie project A15 Zie bij Uitwerking Mobiliteitsvisie project A16
Openbaar vervoer, veer- en fietsverbindingen (projectnummering conform Mobiliteitsvisie)				
Openbaar vervoer, veer- en fietsverbindingen.	- Aanpak mobiliteitshubs in 3 schaalniveaus (project O10). - Ontwikkelen interregionale hub De Tol (project O11). In combinatie met ontwikkeling Werkendam Noord-Oost en <i>Bus Rapid Transit</i>	tot circa 2040 tot circa 2030		De feitelijke realisatie van diverse voorzieningen bij de HUBS (O10 en O11) te Hank, Nieuwendijk, De Tol laat langer op zich wachten dan gepland. Dit is een gevolg van afstemming met RWS alsook de te beperkte ambtelijke capaciteit. Het opwaarderen van de HUB De Tol (O13) wordt in samenspraak met de Stedelijke Regio Breda Tilburg

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	• Verkennen, uitbouwen en monitoren openbaar vervoer binnen Altena (project O12)	Permanent		(SRBT) onder andere voorgedragen voor de zogenaamd WoKT (Woningbouw op Korte Termijn) subsidieregeling. De door Rijkswaterstaat aangekondigde herfasering van de werkzaamheden aan Rijksweg 27 in combinatie met de ontwikkeling van Werkendam noord biedt andere/nieuwe kansen voor het realiseren van een HUB nabij de Tol. Openbaar Vervoer O12 Rond de start van de nieuwe dienstregeling (6/7/2025) hebben we het (bewaar)boekje Vervoer in Altena huis aan huis bezorgd. Daarmee is gewerkt aan de <u>bruikbaarheid</u> en <u>begrijpelijkheid</u> van het openbaar vervoer in Altena. Aangaande de <u>betaalbaarheid</u> onderzoeken we welke mogelijkheden er zijn om kortingspassen te introduceren voor diverse doelgroepen in onze gemeente. De <u>bereikbaarheid</u> wordt onder andere verbeterd door de voorgenomen plaatsing van afsluitbare fietsenstallingen bij de HUBs en mogelijk ook op andere plekken als de ervaringen met deze stallingsvoorzieningen goed zijn. De <u>beschikbaarheid</u> van het openbaar vervoer is door de introductie van Bravoflex verbeterd. Voorts heeft de oproep aan 240 verenigingen / kerken geleid tot het met één vereniging doorpakken op inzet van leden op één of meerdere openbaar vervoersverbindingen. Dit wordt najaar 2025 nader uitgewerkt.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
Beheer van wegen, water, groen, riool en verlichting				
Planmatig beheer en onderhoud van het watersysteem.	We komen tot besluitvorming over de overdracht van stedelijk water met het Waterschap.	2025		Er vindt op dit moment afstemming plaats met het Waterschap.
Doorontwikkeling tot een robuuste en toekomstbestendige Buitendienst.	Uitvoeren ontwikkelplan Buitendienst gericht op efficiency, kwaliteit en dienstverlening, gebaseerd op het Antearapport (2020). In de periode 2024-2026 worden stappen genomen om een robuuste en toekomstbestendige buitendienst tot stand te brengen. Tevens wordt er aandacht besteed aan het bevorderen van een professionele werkcultuur en het creëren van een plezierige werkomgeving voor medewerkers.	2025-2026		De periode 2023-2024 was bestemd voor bedenken, voorbereiden en uitwerken. 2025-2026 zal gebruikt worden voor de verdere implementatie en borging. Van verandering naar verbetering. Het opzetten van een adequaat bedrijfsbureau, invoeren van integraal beeld- en kerngericht werken, software en systemen op orde, samenwerking met MidZuid professionaliseren, afstemming met RB intensiveren, financiën op orde, gebiedsbeheerders gepositioneerd, capaciteit afgestemd op werkpakket, etc. Kortom: van dingen doen naar de goede dingen goed doen.

5.2 Financieel overzicht

(bedragen in €)	2025	2026	2027	2028	2029
Bijstellingen					
Bijstelling waterschapslasten wegen	115 N	-	-	-	-
Bijstelling Riveer	100 N	86 N	87 N	88 N	89 N
Bijstelling budget degeneratievergoedingen	184 V	184 V	184 V	184 V	184 V
Bijstelling budget glasvezel	139 V	219 V	219 V	85 V	85 V
Budgettair neutraal					
Tijdelijke formatie 1 fte projectmedewerker Mobiliteit	59 N	-	-	-	-
Tijdelijke formatie 1 fte projectmedewerker Mobiltiet - dekking	59 V	-	-	-	-
Diverse mutaties < 50.000	63 V	116 N	N	112 V	53 N
Totaal mutaties baten en lasten	170 V	200 V	315 V	292 V	126 V
Mutaties reserves					
Bijstelling budget glasvezel - mutatie reserve	109 N	109 N	109 N	-	-
Diverse mutaties < 50.000	13 N	13 N	13 N	13 N	13 N
Totaal mutaties reserves	122 N	122 N	122 N	13 N	13 N
Totaal programma 5. Altena Bereikbaar	49 V	79 V	194 V	280 V	113 V

Toelichting op de mutaties

Bijstelling waterschapslasten wegen

Er zijn meer aanslagen watersysteemheffing wegen opgelegd door Belastingssamenwerking Rivierenland (BSR). Dit leidt tot hogere lasten.

Bijstelling Riveer

Op basis van de aangepaste begroting van Riveer wordt de raming in de begroting meerjarig bijgesteld.

Bijstelling budget degeneratievergoedingen

Door veroudering van bestaande kabels en leidingen is de opgave voor vervanging substantieel toegenomen. Daarnaast zijn de tarieven verhoogd, wat leidt tot hogere legesopbrengsten. Ook de energietransitie draagt bij aan een stijging van de leges, doordat er meer werkzaamheden plaatsvinden waarvoor leges worden geheven.

Bijstelling budget glasvezel en mutatie reserve

De aanleg van glasvezel door Delta bevindt zich in de afrondingsfase. Delta is nog bezig met na-aansluitingen, waardoor er minder werkzaamheden plaatsvinden. Dit leidt tot lagere inhuurkosten. Glaspoort zet de aanleg voort en vraagt per kern vergunningen aan. De leges worden pas geheven na akkoord op de overname van Delta. Voor de kernen waar de aanleg al is uitgevoerd, wordt de

degeneratie nog in rekening gebracht bij Glaspoort. Door de lagere inhuurkosten is een lagere onttrekking uit de reserve Glasvezel voldoende.

Budgettaire neutraliteit

Tijdelijke formatie 1 fte en dekking Projectmedewerker Mobiliteit tot 31 december 2025.

Gebruikersaantallen veerverbindingen

Zoals toegezegd en aangekondigd in de raadsinformatiebrief d.d. 11 september 2025 is hieronder informatie opgenomen over het gebruik van de diverse veren. Het betreft de gebruikersaantallen van de veren van en naar de gemeente Altena in de eerste twee kwartalen van 2025.

Bergsche Maasveren

In onderstaande tabel zijn de gebruikersaantallen van de veerverbindingen Drongelen – Waalwijk en Dussen – Sprang Capelle verwerkt.

	Voetgangers	Fietsers	Auto	Motor	Vrachtauto
Drongelen – Waalwijk	1.315	47.263	54.023	1.247	53
Dussen – Sprang Capelle	921	28.695	35.582	3.208	29

Veer Veen – Aalst

In onderstaande tabel zijn de gebruikersaantallen opgenomen voor het veer Veen – Aalst v.v.:

	Voetgangers	Fietsers	Auto	Motor	Vrachtauto
Veen – Aalst	2.703	53.959	16.955	791	5

Veerverbinding Riveer oostkant (Woudrichem)

In onderstaande tabel zijn de gebruikersaantallen opgenomen in de eerste twee kwartalen van 2025.

Opstaplocatie	Voetgangers	Fietsers	Totaal
Woudrichem	10.612	16.305	26.917
Slot Loevestein	1.028	248	1.276
Fort Vuren	381	215	596
Gorinchem	11.936	15.051	26.987

Programma 6. Financiën

6.1 Doelenbomen Financiën

	Doelstelling is behaald / Op koers om doelstelling te behalen.
	Bijsturing nodig om doelstelling te behalen.
	Nog geen actie ondernomen of forse bijsturing nodig om doelstelling te behalen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
HRM				
HRM-: Vergroten aantrekkelijkheid als werkgever	- Invulling en uitvoering geven aan employer branding campagne. - KPI's vaststellen om naamsbekendheid en zichtbaarheid te meten. - Samenwerking op het gebied van talentmanagement en leren & ontwikkelen in de regio en het mobiliteitscentrum. - Implementeren talentmanagent tool-herkennen van talenten (basisprofiel). - Vitaliteitsbeleid vaststellen en uitvoeren om invulling en richting te geven aan de vitale organisatie als onderdeel van het themaprogramma Vitaliteit.	Afgerond 2026 2024-2025 2024-2025 2024-2025		In afstemming met de OR en de werkgroepen wordt uitvoering gegeven aan de adviezen van twee van de drie werkgroepen. De vitaliteitskalender voor de tweede helft van het jaar is vastgesteld.
HRM-R: HR	- We zetten in op netwerken, op het delen van kennis en op een voorbeeld zijn voor anderen door innovatief en vernieuwend te zijn. - We moeten ons meer bewust zijn om zaken die wij vanzelfsprekend vinden, te verspreiden en te delen in de regio. We zijn actief met PR door	2022-2026		We participeren actief in het HR-adviseursnetwerk in de regio (P-web) en dragen bij aan kennisdeling via het Mobiliteitscentrum, bijvoorbeeld door informatie te delen over onze projecten zoals talentmanagement en vitaliteit.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	de gemeente te vertegenwoordigen en te presenteren. • We participeren actief in werkgroepen in de regio geïnitieerd door gemeenten of provincie. • We onderzoeken en versterken de samenwerking met regio West-Brabant en het mobiliteitscentrum.			In het najaar wordt geparticipeerd in de aanbesteding van de inhuuradministratie van het mobiliteitscentrum. In het najaar vindt een bijeenkomst plaats van alle portefeuillehouders HR in de regio voor een eerste kennismaking en oriëntatie op toekomstige ontwikkelingen in het vakgebied. Dit is op initiatief van de gemeente Altena.
HRM-T: investeren in talenten van onze medewerkers.	• We zetten in op het herkennen, erkennen en inzetten van talenten van medewerkers op plekken waar de talenten tot hun recht komen en kunnen groeien. Door formeel en informeel leren en ontwikkelen gaan we talenten verder laten groeien. Om de talenten vast te stellen gaan we een standaardsystematiek inzetten. • We zetten in op het gebruik van het beschikbare opleidingsbudget, gebruik van de systematiek en talenten leidend laten zijn in stappen in plaats van ervaring.	Afgerond 2024-2025		Circa de helft van de collega's heeft de talententool ingevuld. In diverse teams zijn talenten op individueel en teamniveau in beeld gebracht via teamsessies. In diverse teams/clusters hebben ook al verdiepende vervolgssessies plaatsgevonden. Het onderzoek dat in de eerste helft van 2025 is uitgevoerd door een stagiaire "hoe talenten meer leidend te laten zijn in stappen in plaats van ervaring", krijgt opvolging in de tweede helft van 2025. Aanbevelingen uit dit onderzoek worden meegenomen in een vernieuwde regeling werving & selectie. Om het gesprek over het kennen, ontwikkelen en benutten van talenten te stimuleren, heeft dit thema een duidelijke plek in het vitaliteitswiel dat we in het tweede half jaar door ontwikkelen.
HRM - Vitale gemeente: hand in hand gaan van vitaal Altena en vitale gemeente.	We zijn als gemeentelijke organisatie een voorbeeld voor de inwoners: <i>practice what you preach</i>. We gaan in co-creatie met vitale samenleving en arbodienst een meerjarenprogramma vormgeven om te komen tot een vitale gemeente.	doorlopend		Een van de drie HR-speerpunten is "vitale medewerker". Met onze initiatieven zorgen we dat medewerkers gezond blijven.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
				Er worden uiteenlopende acties aangeboden. In het najaar krijgen de beweegambassadeurs een duidelijkere rol binnen de teams.
Huisvesting, dienstverlening en vastgoed				
De gemeentelijke organisatie werkt op één locatie in 2028	Besluitvorming raad over voorlopig en definitief ontwerp uitbouw locatie Almkerk. - We werken de details uit in een definitief en technisch ontwerp. - We selecteren bouwteampartners voor de bouwfase.	Q2 definitief en technisch ontwerp gereed. Eind 2025 start bouw.		In december 2024 heeft de raad een motie aangenomen waarin het college gevraagd wordt te komen tot een aangepast efficiënt en doelmatig ontwerp, op basis van het huidige pakket van eisen. Het concept voorlopig ontwerp en het budget is door de raad in april 2025 vastgesteld. Het concept voorlopig ontwerp wordt nu uitgewerkt naar een definitief voorlopig ontwerp en vervolgens wordt dit uitgewerkt naar het Definitieve ontwerp (DO) en het Technisch ontwerp (TO).
Altena in control				
Realistische begrotingsramingen: begroting en realisatie sluiten beter op elkaar aan dan in voorgaand jaar.	- Gelet op het financieel verslechterde meerjarenperspectief, worden in 2025 ombuigingsvoorstellen uitgewerkt die ervoor moeten zorgen dat de Begroting 2026 (en/of meerjarenraming) sluitend wordt. De raad wordt hier richting Kadernota 2026 bij betrokken en geeft richting welke ombuigingen in de Begroting 2026 worden verwerkt. - We verbeteren de begrotingsdiscipline verder door meer te investeren in goed budgethouderschap. In 2024 zijn alle (deel)budgethouders via de Altena-Academie (bij)geschoold door middel van een cursus budgethouderschap. Daarnaast blijven we inzetten op het realistischer (durven) ramen en	2025		- In het eerste halfjaar van 2025 zijn de Jaarrekening 2024, de Eerste Bestuursrapportage 2025 en de Kadernota 2026 inclusief ombuigingsvoorstellen opgesteld. De Kadernota 2026 vormt de basis voor het opstellen van de Begroting 2026. - Om de begrotingsdiscipline te vergroten blijft investeren in sturing en beheersing een aandachtspunt. - In het eerste halfjaar van 2025 zijn opnieuw cursussen P&C-cyclus en cursussen budgethouderschap gegeven. - In het kader van de ombuigingen vanaf 2026 worden diverse voorstellen gedaan om nog scherper aan de wind te gaan varen en meer realistische ramingen op te nemen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?	Planning	Status	Toelichting
	voor de investeringen de paragraaf investeringen verder door te ontwikkelen. De informatievoorziening in de P&C-producten ontwikkelen we verder door, door meer te focussen op bestuurlijk relevante doelen / prestaties die voor de raad politiek interessant zijn.			
Informatiemanagement				
Informatieveiligheid en privacy is op orde.	- ENSIA-audits laten uitvoeren en uitkomst delen met de raad d.m.v. een RIB. - ARDA modules aanbieden (voor organisatie en raadsleden) (bewustwordingsmodules om medewerkers en raadsleden op de juiste manier te leren omgaan met informatieveiligheid en privacy). - Verwerkingsregister op orde.	2025-2026		- De audits 2025 zijn in voorbereiding. De NIS2-richtlijn wordt geïmplementeerd in de Cyberbeveiligingswet en zal naar verwachting in het 2e kwartaal van 2026 in werking treden. - NIS2 invoering zal in 2026 veel vragen van de organisatie met name waar het gaat om de organisatiebrede borging van deze wetgeving bij de uitvoering van de gemeentelijke taken. De gemeente dient te zorgen voor een veilige omgeving en dient dit ook te waarborgen. - Zowel in 2025/2026 ligt de nadruk op de naleving en het volgen van het bewustzijnsprogramma. Tevens is een evaluatie op de deelname en de effecten van ARDA als actiepunt opgenomen.
Gemeentelijke belastingen				
Kostendeekkende tarieven voor gemeentelijke diensten en producten, met uitzondering van de grafrechten.	Het heffen en innen van de gemeentelijke belastingen en leges conform de beleidsuitgangspunten zoals opgenomen in de paragraaf lokale heffingen voor 2025.	2025-2026		De tarieven voor gemeentelijke diensten en producten voor het jaar 2025 zijn op basis van de in de Kadernota 2025 en Begroting 2025 opgenomen uitgangspunten vastgesteld.

6.2 Financieel overzicht

6a. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

(bedragen in €)	2025	2026	2027	2028	2029
Bijstellingen					
Bijstelling deelnemersbijdrage SVHW	57 N	56 N	56 N	56 N	56 N
Meicirculaire 2025	4.040 V	2.550 V	2.649 V	2.789 V	2.941 V
Septembercirculaire 2025	2.846 V	1.269 V	301 N	630 N	867 N
Bijstelling salarislasten o.b.v. Cao - dekking	1.000 V	2.633 V	3.494 V	3.494 V	3.494 V
Bijstelling rente Schatkistbankieren	235 V	-	-	-	-
Bijstelling baten aanmaningen dwangbevelen	128 V	127 V	127 V	127 V	127 V
Bijstelling opbrengst OZB	119 V	133 V	151 V	185 V	175 V
BTW en BTW-compensatiefonds 2024	119 V	-	-	-	-
Overheveling tussen programma's					
Raadsonderzoek Nieuwe Banne	50 V	-	-	-	-
Budgettair neutraal					
Rente kortlopende geldleningen - baten	2.800 V	-	-	-	-
Rente kortlopende geldleningen - lasten	2.800 N	-	-	-	-
Diverse mutaties < 50.000	152 N	100 N	154 V	236 V	54 V
Totaal mutaties baten en lasten	8.328 V	6.557 V	6.219 V	6.145 V	5.869 V
Mutaties reserves					
Diverse mutaties < 50.000	6 V	6 V	6 V	6 V	6 V
Totaal mutaties reserves	6 V	6 V	6 V	6 V	6 V
Totaal programma 6a. Alg. dekkingsmiddelen en onvoorzien	8.333 V	6.563 V	6.224 V	6.151 V	5.874 V

Toelichting op de mutaties

Verhoging deelnemers bijdrage SVHW

Zoals vermeld in het raadsvoorstel zienswijzen ontwerpbegrotingen 2026 gemeenschappelijke regelingen verandert SVHW vanaf 2025 de verwerking van invorderingsopbrengsten. Deze worden niet langer gebruikt als dekking van de begroting, maar rechtstreeks uitgekeerd aan de deelnemers. Hierdoor stijgt de deelnemersbijdrage, maar deze stijging wordt volledig gecompenseerd door de uitkering van invorderingskosten. Een deel van de hogere lasten van de deelnemersbijdrage SVHW staat op programma 3 en 4 en is daar opgenomen onder diverse mutaties.

Meicirculaire 2025 en Septembercirculaire 2025

- Op basis van de Meicirculaire 2025 worden extra middelen in de algemene uitkering ontvangen. De toename van de algemene uitkering is met name het gevolg van de compensatie die gemeenten ontvangen voor de terugval in het gemeentefonds (zie ook de raadsinformatiebrief van 27 juni 2025).
- De Septembercirculaire 2025 leidt in het jaar 2025 tot een (forse) toename van de algemene uitkering. Belangrijkste oorzaak is de compensatie voor de tekorten in de jeugdzorg in de jaren 2023 en 2024. Naar aanleiding van de eerdere afspraken in het voorjaar met de VNG heeft het kabinet besloten een compensatie van € 728 miljoen beschikbaar te stellen. Voor Altena gaat het om een incidenteel bedrag van € 2.050.000.
- In de jaren vanaf 2026 is in de Septembercirculaire 2025 sprake van een negatieve ontwikkeling van de algemene uitkering. Dit is het gevolg van bijstelling van de loon- en prijscompensatie en van hogere WOZ-waarden. De indicator pBBp in de Septembercirculaire 2025 is gebaseerd op de Macro-Economische Verkenningen (MEV) 2026 van het Centraal Planbureau (CPB). De MEV 2026 verwacht een lagere loon- en prijsontwikkeling, waardoor de compensatie voor het loon- en prijsontwikkelingen lager uitpakt ten opzichte van de Meicirculaire 2025. De waardeontwikkeling van woningen en niet-woningen stijgt fors meer dan vorig jaar. De waardeontwikkeling is voor de algemene uitkering een aftrekpost, een hogere waardeontwikkeling leidt tot een lagere algemene uitkering.

Bijstelling salarislatten o.b.v. Cao - dekking

Op basis van de Cao-afspraken 2025-2027 worden de salarislatten bijgesteld. Dekking vindt plaats ten laste van de stelpost loon- en prijsontwikkeling (zie programma 6a). Per saldo is deze mutatie budgettair neutraal.

Bijstelling rente Schatkistbankieren

Op basis van de realisatie in het eerste halfjaar van 2025 en de prognose van de renteopbrengst op de rekening van Schatkistbankieren bij het Rijk wordt de raming van de renteopbrengst in 2025 met € 235.000 verhoogd.

Bijstelling baten aanmaningen dwangbevelen

Zoals vermeld in het raadsvoorstel zienswijzen ontwerpbegrotingen 2026 gemeenschappelijke regelingen verandert SVHW vanaf 2025 de verwerking van invorderingsopbrengsten. Deze worden niet langer gebruikt als dekking van de begroting, maar rechtstreeks uitgekeerd aan de deelnemers. Hierdoor stijgt de deelnemersbijdrage, maar deze stijging wordt volledig gecompenseerd door de uitkering van invorderingskosten.

Bijstelling opbrengst OZB

Uit de raming van SVHW van medio juni 2025 blijkt dat de opbrengst uit de onroerendezaakbelasting (OZB) hoger is dan eerder geraamd. Dit komt doordat de waarde van niet-woningen hoger is dan verwacht. De waarde van woningen is lager dan geraamd. Op basis van de nieuwe waarderingen, volumegroei en de inflatiecorrectie wordt conform het vastgestelde tarievenbeleid de raming voor de jaren 2026 tot en met 2029 bijgesteld.

BTW en BTW-compensatiefonds

Op basis van suppletieaangiften over 2024 is sprake van nog te betalen BTW alsmede nog bij het BTW-compensatiefonds te declareren BTW. Per saldo leidt tot een mutatie in 2025 van € 119.000 voordelig.

Overheveling tussen programma's

Raadsonderzoek Nieuwe Banne. Conform het raadsbesluit van 1 juli 2025 vindt een raadsonderzoek plaats naar Nieuwe Banne. De kosten komen ten laste van het budget onvoorzien (zie ook programma 1).

Budgettair neutraal

Rente kortlopende geldleningen - baten en lasten. Op basis van de realisatie in het eerste halfjaar van 2025 is een prognose opgesteld voor de rentebaten op kort geld op de rekening courant bij de BNG Bank. Deze prognose geeft een actueel beeld van de te verwachten rentebaten en -lasten over heel 2025.

6b. Overhead

Programma 6b. Overhead (bedragen in €)	2025	2026	2027	2028	2029
Bijstellingen					
Bijstelling salarislasten o.b.v. Cao	985 N	2.608 N	3.456 N	3.456 N	3.456 N
Actualisatie voorziening verlofsparen	748 N	-	-	-	-
Bijstelling lasten onderhoud applicaties	700 N	700 N	700 N	700 N	700 N
Bijstelling lasten voormalig personeel	319 N	200 N	200 N	200 N	200 N
Bijstelling facilitair budget	178 N	-	-	-	-
Digitalisering cliëntdossiers Sociaal Domein	50 N	98 N	45 N	-	-
Verbouwing ruimtes Werf - kapitaallasten	-	53 N	52 N	52 N	51 N
Verbouwing gemeentehuis - kapitaallasten	-	-	136 N	8 N	9 N
Bijstelling budget Arbo en Preventie	241 V	-	-	-	-
Bijstelling budget organisatieontwikkeling	80 V	-	-	-	-
Bijstelling budget Vitale organisatie	80 V	-	-	-	-
Bijstelling budget Werving en selectie	75 V	25 V	25 V	25 V	25 V
Bijstelling budget Opvang en huisvesting bijz. doelgroepen	69 V	-	-	-	-
Uitkering fee Flex West-Brabant 2024	64 V	-	-	-	-
Verhuur ruimtes Werf - huuropbrengst	-	50 V	50 V	50 V	50 V
Overheveling tussen programma's					
Administratieve overheveling naar programma 2	82 V	-	-	-	-
Administratieve overheveling van programma 2	60 N	-	-	-	-
Budgettair neutraal					
Formatie 1 fte Omgevingsmanager	97 N	97 N	97 N	97 N	97 N
Formatie 1 fte Projectsecretaris	87 N	87 N	87 N	87 N	87 N
Formatie 2 fte - dekking investeringen	184 V	184 V	184 V	184 V	184 V
Diverse mutaties < 50.000	151 V	59 V	358 N	40 N	37 N
Totaal mutaties baten en lasten	2.198 N	3.525 N	4.873 N	4.381 N	4.378 N
Mutaties reserves					
Verbouwing gemeentehuis - dekking reserve	50 V	98 V	45 V	-	-
Mobiliteitsverband voormalig personeel - dekking reserve	128 V	-	-	-	-
Digitalisering cliëntdossiers Sociaal Domein - dekking reserve	-	-	350 V	-	-
Totaal mutaties reserves	178 V	98 V	395 V	-	-
Totaal programma 6b. Overhead	2.020 N	3.427 N	4.478 N	4.381 N	4.378 N

Toelichting op de mutaties

Bijstelling salarislasten o.b.v. Cao

Op basis van de Cao-afspraken 2025-2027 worden de salarislasten bijgesteld. Dekking vindt plaats ten laste van de stelpost loon- en prijsontwikkeling (zie programma 6a). Per saldo is deze mutatie budgettair neutraal.

Actualisatie voorziening verlofsparen

De voorziening verlofsparen wordt op basis van het aantal bovenwettelijke en spaarverlofuren per 1 augustus 2025 geactualiseerd. Dit leidt in 2025 tot hogere lasten van € 748.000.

Bijstelling lasten onderhoud applicaties

De kosten voor contractueel onderhoud applicaties lopen niet in de pas met de ramingen in de begroting. Voor 2025 wordt een tekort geraamd op het budget verwacht. Dit tekort wordt veroorzaakt door vernieuwing van de Centric-raamovereenkomst, prijsstijgingen, hogere implementatiekosten modernisering werkplek en de aanschaf van meer applicaties. De ICT-kosten zijn in lijn met de organisatiebenchmark van Berenschot uit 2023 en met de M&I-benchmark ICT kosten gemeenten uit 2024 (cijfers over 2025 zijn nog niet gepubliceerd). Per saldo is sprake van structureel hogere lasten van € 700.000. De afgelopen jaren is ingezet op het volledig overgaan naar werken in de Cloud en de moderne digitale werkplek. Daarmee werken we in een solide goed beveiligde digitale omgeving die toekomstbestendig is. Daarnaast kunnen we stellen dat we hiermee een hoger beveiligingsniveau hebben bereikt dan werken binnen de Citrix omgeving als ook een hogere mate van gebruiksvriendelijkheid. Tevens zou werken in de Citrix omgeving gepaard gaan met een hogere kostenstijging.

Bijstelling lasten voormalig personeel

In 2025 is sprake van hogere lasten voor voormalig personeel dat na 1 januari 2019 in dienst is getreden. Daarnaast zijn in 2025 de lasten voor WW- en WGA-uitkeringen toegenomen. Gemeente Altena is hiervoor eigen risicodragers, wat betekent dat deze uitkeringen ten laste komen van de gemeente. Op basis van de verplichtingen die voortvloeien uit de huidige WW- en WGA-uitkeringen moet de begroting voor 2026 tot en met 2029 naar boven worden bijgesteld.

Bijstelling facilitair budget

Een prognose van de facilitaire kosten over 2025 laat zien dat het beschikbare budget wordt overschreden. De overschrijding wordt veroorzaakt door uitbreiding van de organisatie, met meer medewerkers en daarmee een hogere belasting van de gebruikte ruimtes (bijvoorbeeld hogere kosten voor koffie en thee), stijgende kosten voor alarmopvolging en beveiliging, door intensievere bewaking van het gemeentehuis en door indexering van kosten, waarmee in het huidige budget geen rekening is gehouden. In eerdere jaren konden deze stijgingen nog binnen het totale centraal facilitaire budget worden opgevangen. In 2025 is dat niet meer mogelijk.

Digitalisering cliëntdossiers Sociaal Domein

Binnen het sociaal domein van gemeente Altena zijn fysieke cliëntdossiers nog leidend, omdat dit onderdeel buiten het vervangingsbesluit voor archiefbewerking valt. Ondanks dat er digitaal

gewerkt wordt, brengt het behoud van papieren dossiers risico's met zich mee. Het totale fysieke archief beslaat circa 160 strekkende meter en bevat dossiers over Participatie (inclusief schuldhelpverlening), WMO en Jeugd. Door het vervallen van de huisvesting in Wijk en Aalburg per 1 september 2027 en het ontbreken van opslagruimte in Almkerk, is digitalisering noodzakelijk. Voor de kostenraming is een marktconsultatie uitgevoerd. De kosten worden gedekt ten laste van de reserve Friciekosten.

Verbouwing ruimtes Werf

Zorgverleners in Woudrichem hebben moeite met het vinden van passende huisvesting. Conform het raadsbesluit van 22 april 2025 worden daarom ruimtes in De Werf geschikt gemaakt en verhuurd aan zorgaanbieders. Dit biedt een kortetermijnoplossing en draagt bij aan een efficiënter gebruik van gemeentelijk vastgoed. De verbouwing van de te verhuren ruimtes vergt een investeringsbudget van € 250.000. De kapitaallasten van de investering worden vanaf 2026 in de begroting verwerkt.

Verbouwing gemeentehuis - kapitaallasten

Medio 2023 heeft de gemeenteraad besloten de gehele organisatie te huisvesten in het gemeentehuis Almkerk. Om dat te realiseren moet het gemeentehuis uitgebreid worden. Onderdeel van deze uitbreiding is een nieuwe raadzaal. Conform de raadsbesluiten van 24 september 2024 en 22 april 2025 wordt door de raad een investeringsbudget van in totaal € 13.954.974 beschikbaar gesteld. De kapitaallasten van deze investering worden vanaf 2026 in de begroting verwerkt.

Bijstelling budget Arbo en preventie

In de Eerste Bestuursrapportage 2024 is budget toegekend voor het beschikbaar stellen van thuiswerkfaciliteiten, zodat wordt voldaan aan de Arbowetgeving. Omdat er een aanbestedingstraject moet plaatsvinden, neemt de uitvoering meer tijd in beslag. De aanbesteding vindt plaats in 2025, de faciliteiten worden in 2026 aangeschaft. Het budget voor 2025 valt daardoor vrij. Bij de Jaarstukken 2025 zal worden voorgesteld om dit budget over te hevelen naar 2026.

Bijstelling budget Organisatieontwikkeling

In 2025 zijn geen nieuwe projecten opgepakt, maar is de focus gelegd op het verder ontwikkelen en borgen van bestaande projecten. De inzet richt zich op going concern-activiteiten, zoals het aanbieden van leergangen en het Management Development-traject. Een deel van het beschikbare budget wordt in 2025 daarom niet benut.

Bijstelling budget Vitale organisatie

De programmalijn Vitale organisatie maakt onderdeel uit van het programma Vitaliteit. Het budget voor de Vitale organisatie is nog niet volledig besteed. Voor enkele activiteiten is nog besluitvorming in afstemming met de Ondernemingsraad (OR). Daarnaast moet nog afstemming plaatsvinden over mogelijke systeemimplementaties. Hiermee is inzet van het volledige budget in 2025 niet realistisch. Een bedrag van € 80.000 kan in 2025. Conform afspraken kunnen programmagelden binnen de looptijd van het programma tussen jaren overgeheveld worden. Bij de Jaarstukken 2025 zal voorgesteld worden dit bedrag naar 2026 over te hevelen.

Verlaging budget werving en selectie

De recruiter heeft de werving van personeel grotendeels zelf verzorgd via de recruiter seat van LinkedIn. Alleen in gevallen waar geen geschikte kandidaten konden worden gevonden, is er ondersteunend een campagne ingezet. Dit sluit aan bij de beleidslijn: eerst zelf doen, daarna pas uitbesteden. Door deze aanpak is sprake van een aframing van het budget voor externe wervingscampagnes.

Bijstelling budget benodigde capaciteit programma opvang en huisvesting

Dit betreft een aframing in verband met het op een later moment benodigd hebben van de capaciteit voor de programmamedewerker.

Uitkering fee Flex West-Brabant 2024

Voor 2024 was een geraamde terugbetaling van € 100.000 opgenomen voor de fee aan Flex West-Brabant. Uit de realisatie blijkt dat de werkelijke terug te betalen fee € 64.232 hoger is dan geraamd. De geraamde terugbetaling wordt op basis van de werkelijke kosten aangepast.

Huuropbrengst verhuur ruimtes Werf

Zorgverleners in Woudrichem hebben moeite met het vinden van passende huisvesting. Conform het raadsbesluit van 22 april 2025 worden daarom ruimtes in De Werf geschikt gemaakt en verhuurd aan zorgaanbieders. Dit biedt een kortetermijnoplossing en draagt bij aan een efficiënter gebruik van gemeentelijk vastgoed. De huuropbrengsten worden vanaf 2026 verwerkt in de begroting.

Overheveling tussen programma's

- Er vindt een administratieve overheveling plaats van budget voor de inzet van de programmalijncoördinator GALA. De dekking verschuift van het programma Vitaliteit naar een gedeeltelijke invulling van de stelpost die in de Kadernota 2024 is opgenomen voor kosten in het kader van gezondheid en vitaliteit, gefinancierd uit de specifieke uitkering GALA. Deze overheveling is budgettair neutraal.
- Binnen het programma Vitaliteit is Vitaal Platteland een van de programmalijnen. Het bijbehorende budget wordt benut voor de tijdelijke inzet van de programmalijncoördinator. Daarnaast wordt het budget ingezet voor de implementatie en uitvoering van gezondheidsbeleid, in relatie tot de Omgevingswet en andere beleidsprocessen. Het doel is om eind 2025 de functie van adviseur gezonde fysieke leefomgeving structureel in de organisatie te borgen. Besloten is om de inzet van de programmalijncoördinator te dekken uit het programma Vitaliteit. Daarom wordt € 60.000 overgeheveld naar programmamiddelen Vitaliteit op programma 2.

Mutaties reserves

- Verbouwing gemeentehuis – verhuiskosten. De kosten in verband met tijdelijke huisvesting en tijdelijke voorzieningen alsmede de verhuiskosten worden gedekt ten laste van de reserve Frictiekosten.
- Mobiliteitsverband voormalig personeel. In verband met de kosten van een mobiliteitsverband van voormalig personeel is in 2025 sprake van hogere kosten. Omdat het personeel betreft dat voor 1 januari 2019 in dienst getreden is kunnen de kosten ten laste van de reserve Frictiekosten worden gedekt (zie programma 1).

6c. Vennootschapsbelasting

(bedragen in €)	2025	2026	2027	2028	2029
Bijstellingen					
Voorlopige aanslag Vpb 2025	103 N	-	-	-	-
Totaal mutaties baten en lasten	103 N	-	-	-	-
Mutaties reserves					
Geen mutaties	-	-	-	-	-
Totaal mutaties reserves	-	-	-	-	-
Totaal programma 6c. Vennootschapsbelasting	103 N	-	-	-	-

Toelichting op de mutaties

Deze mutatie betreft een verplichting die voortvloeit uit de voorlopige aanslag van de Belastingdienst voor de vennootschapsbelasting over het tijdvak van 1 januari tot en met 31 december 2025.

Investerings

Op diverse programma's is sprake van nieuwe of aangepaste investeringsbudgetten. De nieuwe investeringsbudgetten zijn voornamelijk de uitwerking van moties en raadsbesluiten. Conform de geldende systematiek leiden de investeringsbudgetten vanaf het jaar erna tot kapitaallasten. De kapitaallasten van deze investeringen zijn vanaf 2026 in de cijfers verwerkt en lopen dus mee in de structurele doorwerking. Om de investeringen daadwerkelijk te kunnen uitvoeren moeten deze investeringsbudgetten door de raad beschikbaar worden gesteld. Om die reden worden deze investeringen expliciet in de Tweede Bestuursrapportage 2025 benoemd.

Programma	Omschrijving (bedragen in €)	2025	2026	2027	2028	2029
1	Vrijval restantkrediet Tiny Houses (aframing)	65 V	-	-	-	-
1	Herdenkingsmonumenten begraafplaatsen (motie)	-	95 N	-	-	-
3	Aanleg nutsvoorziening Aqua Altena (raadsbesluit)	103 N	-	-	-	-
3	M&E Kasten Wijk en Aalburg (nieuw)	65 N	-	-	-	-
4	Vorbereidingskosten diverse grondexploitaties (nieuw)	-	450 N	-	-	-
5	Actualisatie en fasering investeringen Mobiliteit	4.180 V	1.442 V	3.239 N	1.980 N	729 V
5	Vrijval krediet Kroonbrug Werkendam (aframing)	1.199 V	-	-	-	-
5	Extra krediet gladheidsbestrijding (overschrijding)	14 N	-	-	-	-
6b	Extra krediet ICT (overschrijding)	60 N	-	-	-	-
6b	Verbouwing verhuur ruimte Werf (raadsbesluit)	250 N	-	-	-	-
6b	Verbouwing gemeentehuis (raadsbesluit)	-	13.955 N	-	-	-
		4.954 V	13.058 N	3.239 N	1.980 N	729 V

Toelichting

Herdenkingsmonumenten begraafplaatsen

Naar aanleiding van de aangenomen motie Uit dit leven, maar niet uit ons hart d.d. 1 juli 2025 worden de gemeentelijke begraafplaatsen (16 stuks) herdenkingsmonumenten opgericht voor overledenen uit gesaneerde graven. Hiervoor is in 2026 een investeringsbudget van € 95.000 nodig. Met dit investeringsbudget kan voorzien worden in de oprichting van duurzame monumenten waar gedurende een langere periode plaatjes met namen op bevestigd kunnen worden. De ruimte rondom de herdenkingsmonumenten wordt aangekleed door middel van beplanting.

Vrijval restantkrediet Tiny Houses

Het project Tiny Houses gaat niet door, waardoor het restant van het investeringsbudget niet meer nodig is en kan vrijvallen.

Aanleg nutsvoorziening Aqua Altena

Omdat het huidige contract is opgezet moet voor zwembad Aqua Altena een alternatieve energievoorziening gerealiseerd worden. Met het raadsbesluit van 30 september 2025 heeft de raad een voorbereidingskrediet van € 102.500 gevoteerd voor het uitwerken van twee alternatieve scenario's voor de energievoorziening van zwembad Aqua Altena. Met dit voorbereidingskrediet kunnen daarnaast de noodzakelijke nutsaansluitingen worden aangelegd.

M&E-kasten Wijk en Aalburg

De ondergrondse voorzieningen voor elektra-aansluitingen voor de markt in Wijk en Aalburg zijn onveilig. Ze staan regelmatig vol met water en geven storingen door vocht en condens. Hierdoor is er kans op kortsluitingen. Ook kunnen de kasten niet op slot. Toepasbare sloten met de juiste maatvoering zijn niet verkrijgbaar voor de huidige putkasten. Verder is het nodig dat er een uitbreiding met één kast komt. Er zijn te weinig aansluitingen bij de derde stroomvoorziening en er liggen elektrische kabels door het looppad. In het kader van de installatieverantwoordelijkheid is dat niet toegestaan. Dit vergt een investering van € 65.000.

Vorbereidingskosten diverse grondexploitaties

De behoefte aan woningen in Altena is groot. Het betreft ook een speerpunt in het Bestuursakkoord 2022-2026. Gezien de grote urgentie zetten we in deze bestuursperiode actief in op versnelling van de woningbouw. Voor de voorbereiding van diverse grondexploitaties in 2026 is een investeringsbudget nodig van € 450.000. Met het investeringsbudget kunnen de projecten waar nu op gelopen wordt (Inbreidlocaties Almkerk, Bijtelskil Sleeuwijk, Ons Laant Nieuwendijk, Doeverensestraat Genderen, Langestraat fase 2 Wijk en Aalburg en Woudrichem Zuid) voor een go / no go onderzocht worden. Het voor 2026 totaal benodigde voorbereidingskrediet wordt geraamd op € 450.000. De lasten worden voorlopig geactiveerd als Niet In Exploitatie Genomen Gronden (NIEGG) onder de immateriële vaste activa. Dekking zal plaatsvinden bij doorgaan van de plannen door inbreng binnen de grondexploitaties of door kostenverhaal bij derden. Mocht een plan niet haalbaar blijken, dan worden de geactiveerde kosten afgeboekt ten laste van de Algemene reserve grondexploitaties.

Actualisatie en fasering investeringen Mobiliteit

De investeringen van het programma Mobiliteit zijn geactualiseerd. De actualisatie betreft het aanpassen van het investeringsbudget van projecten naar het prijspeil van het jaar van uitvoering alsmede het faseren van projecten in de tijd. Voor de investering inzake de ontsluitingsweg in Werkendam heeft de fasering tot gevolg dat deze nog doorloopt in 2030 en 2031. Dit is in de huidige periode van de meerjarenraming nog niet zichtbaar.

Vrijval krediet Kroonbrug Werkendam

Door aanpassing van de werkzaamheden aan de Kroonbrug in Werkendam is niet het totale investeringsbudget nodig. In plaats van het vervangen van de brug is ervoor gekozen de brug te renoveren (levensduurverlengend onderhoud). De brug kan daarmee weer 30 jaar vooruit. Het niet meer benodigde investeringsbudget valt vrij.

Extra krediet gladheidsbestrijding

Het investeringsbudget voor gladheidsbestrijding wordt overschreden. Oorzaak is de prijsstijging na de aanbesteding in 2020. Daarnaast zijn aanvullende kosten ontstaan door noodzakelijke technische aanpassingen en digitalisering.

Extra krediet ICT

Er is meer ICT-apparatuur nodig. Oorzaak is het door de organisatieversterking in de afgelopen jaren gestegen aantal medewerkers alsmede het Zero Trust beleid, waarbij externen geen eigen laptop mogen gebruiken en een laptop van de gemeente krijgen). Daarnaast leiden prijsstijgingen tot een overschrijding van investeringsbudget.

Verbouwing verhuur ruimtes De Werf

Zorgverleners in Woudrichem hebben moeite met het vinden van passende huisvesting. Conform het raadsbesluit van 22 april 2025 worden daarom ruimtes in De Werf geschikt gemaakt en verhuurd aan zorgaanbieders. Dit biedt een kortetermijnoplossing en draagt bij aan een efficiënter gebruik van gemeentelijk vastgoed. De verbouwing van de te verhuren ruimtes vergt een investeringsbudget € 250.000. De kapitaallasten van de investering alsmede de te ontvangen opbrengsten worden vanaf 2026 in de begroting verwerkt.

Verbouwing gemeentehuis

Medio 2023 heeft de gemeenteraad besloten de gehele organisatie te huisvesten in het gemeentehuis Almkerk. Om dat te realiseren moet het gemeentehuis uitgebreid worden. Onderdeel van deze uitbreiding is een nieuwe raadzaal. Conform de raadsbesluiten van 24 september 2024 en 22 april 2025 wordt door de raad een investeringsbudget van in totaal € 13.954.974 beschikbaar gesteld.

Samenvattend overzicht

In de Tweede Bestuursrapportage 2025 rapporteert het college over de financiële afwijkingen van de Begroting 2025 in de periode tot september 2025. In onderstaande tabel worden per programma de effecten op het begrotingssaldo weergegeven.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2025	2026	2027	2028	2029
1. Inwoner en Bestuur	526 N	98 N	123 N	142 N	255 N
2. Altena Samenredzaam	960 N	717 N	477 N	519 V	598 V
3. Veelzijdig Altena	1.301 N	1.680 N	875 N	815 N	61 N
4. Duurzaam Altena	397 V	1.648 N	108 N	138 N	113 N
5. Bereikbaar Altena	170 V	200 V	315 V	292 V	126 V
6a. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	8.328 V	6.557 V	6.219 V	6.145 V	5.869 V
6b. Overhead	2.198 N	3.525 N	4.873 N	4.381 N	4.378 N
6c. Vennootschapsbelasting	103 N	-	-	-	-
Totaal mutaties baten / lasten	3.807 V	911 N	78 V	1.481 V	1.785 V
Mutaties reserves programma 1	-	-	-	-	-
Mutaties reserves programma 2	143 N	55 N	94 N	91 N	145 N
Mutaties reserves programma 3	534 V	1.190 V	344 V	278 V	533 N
Mutaties reserves programma 4	816 N	69 N	69 N	69 N	69 N
Mutaties reserves programma 5	122 N	122 N	122 N	13 N	13 N
Mutaties reserves programma 6a	6 V	6 V	6 V	6 V	6 V
Mutaties reserves programma 6b	178 V	98 V	395 V	-	-
Mutaties reserves programma 6c	-	-	-	-	-
Totaal mutaties reserves	363 N	1.048 V	460 V	111 V	754 N
Totaal mutaties Tweede Bestuursrapportage 2025	3.444 V	137 V	538 V	1.592 V	1.031 V

De Tweede Bestuursrapportage 2025 heeft in het jaar 2025 een voordelig effect op het begrotingssaldo van € 3.444.000. Dit is met name het gevolg van de verwerking van de uitkomsten van de Meicirculaire 2025 en de Septembercirculaire 2025. De meerjarige doorwerking van de mutaties naar 2026 en verder is verwerkt in de Begroting 2026.

Bijlage 1. Overzicht mutaties lasten en baten 2025 per programma

Conform de Financiële verordening stelt de raad het totaal van de lasten en het totaal van de baten per programma vast. Begrotingswijzigingen die ertoe leiden dat deze totalen hoger of lager worden moeten door de raad goedgekeurd worden, ook al zijn deze wijzigingen per saldo budgettair neutraal. Onderstaande tabel bevat een overzicht van de mutaties in de baten en lasten en het effect daarvan op de begroting. Met deze tabel worden de mutaties in de baten en lasten per programma expliciet gemaakt en vormen zij zo onderdeel van de besluitvorming.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Begroting 2025 na vastgestelde wijzigingen	Mutaties lasten	Mutaties baten	Saldo mutaties	Begroting na Tweede Bestuurs- rapportage 2025
Programma					
1. Inwoner en Bestuur	11.578 N	532 N	6 V	526 N	12.105 N
2. Altena Samenredzaam	53.024 N	2.639 N	1.679 V	960 N	53.984 N
3. Veelzijdig Altena	14.313 N	657 N	644 N	1.301 N	15.614 N
4. Duurzaam Altena	9.190 N	114 V	284 V	397 V	8.792 N
5. Bereikbaar Altena	11.684 N	42 V	129 V	170 V	11.514 N
6a. Financiering en algemene dekkingsmiddelen	118.855 V	2.200 N	10.528 V	8.328 V	127.182 V
6b. Overhead	24.607 N	2.319 N	121 V	2.198 N	26.805 N
6c. Vennootschapsbelasting	-	103 N	-	103 N	103 N
Geraamd totaal van baten en lasten	5.541 N	8.296 N	12.102 V	3.807 V	1.734 N
<u>Toevoeging / onttrekking aan reserves:</u>					
Mutaties reserves programma 1	45 V	-	-	-	45 V
Mutaties reserves programma 2	766 V	168 N	25 V	143 N	623 V
Mutaties reserves programma 3	351 N	6 V	528 V	534 V	183 V
Mutaties reserves programma 4	3.054 V	312 N	504 N	816 N	2.238 V
Mutaties reserves programma 5	440 V	-	122 N	122 N	318 V
Mutaties reserves programma 6a	1.706 V	6 V	-	6 V	1.711 V
Mutaties reserves programma 6b	744 V	-	178 V	178 V	922 V
Mutaties reserves programma 6c	-	-	-	-	-
Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves	2.450 V	6 V	178 V	184 V	2.633 V
Geraamd resultaat	862 V	8.764 N	12.208 V	3.444 V	4.306 V